

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 104 S

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Reindrifftsavtalen 2013/2014, og endringer
i statsbudsjettet for 2013 m.m.

Innhold

1	Reindrifftsavtalen 2013/2014	5	5.3	Styrking av Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt sine planlagte kampanjer høsten 2013	31
1.1	Innledning	5			
1.2	Sametingets innspill	5			
1.3	Forhandlingene 2013	6	5.4	Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slakting av rein	31
2	Politiske føringer	9			
2.1	Grunnlaget for forhandlingene	9	6	Nærmere om Reindrifftsavtalen 2013/2014	32
2.2	Mål for reindrifftspolitikken	9			
2.3	Reindrifftspolitiske virkemidler	10	6.1	Økonomisk ramme og periode	32
3	Nærmere om den økonomiske utviklingen i næringen	12	6.2	Priser	32
3.1	Totalregnskapet for reindrifften	12	6.3	Utviklings- og investeringstiltak	32
3.2	Totalregnskapet for 2011 etter reinbeiteområde	12	6.3.1	Økonomisk ramme	32
3.3	Siidaandelens økonomi	14	6.3.2	Kvinnerettede tiltak	32
			6.3.3	Forskning og utvikling	32
			6.3.4	Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN	33
			6.3.5	Konfliktforebyggende tiltak	33
4	Sentrale utfordringer og oppgaver	19	6.3.6	Reinprogrammet	33
4.1	Innledning	19	6.3.7	Fagbrevordningen	33
4.2	Oppfølging av reindrifftsloven av 2007	19	6.3.8	Markedstiltak	33
4.2.1	Oppfølging av fastsatt øvre reintall	20	6.3.9	Pramming av rein	34
4.3	Muligheter til økt inntjening i Indre Finnmark med redusert tetthet av rein	22	6.3.10	Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	34
4.4	Markedsforhold	23	6.3.11	Protect Sápmi	34
4.4.1	Innledning	23	6.3.12	Reintallstilpasningen	35
4.4.2	Slakting og omsetning av reinkjøtt	23	6.3.13	Andre ordninger som sorterer under RUF	35
4.4.3	Oppfølging av reguleringslageret	24	6.4	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	35
4.5	Reinprogrammet	25	6.4.1	Generelle vilkår	35
4.6	Sikring av reindrifftens arealer	26	6.4.2	Distriktstilskudd	35
4.7	Tap av rein grunnet rovvilt	27	6.4.3	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	35
4.8	Konvensjonen mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder med mer	27	6.4.4	Frakttilskudd	36
4.9	Grenseoverskridende reindrifft mellom Norge og Sverige	28	6.5	Velferdsordninger	36
			6.6	Organisasjonstilskudd	37
			6.7	Importordninger	37
			6.8	Regelverk	37
5	Tilrettelegging for slakting og omsetning av reinkjøtt – Bruk av mindreforbruket fra 2012 kapittel 1151 post 75	30	7	Endringer i statsbudsjettet 2013	38
5.1	Etablering av et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt	30		Forslag til vedtak om Reindrifftsavtalen 2013/2014, og endringer i statsbudsjettet for 2013 m.m.	39
5.2	Etablering av et rapporterings-system som sikrer løpende rapportering fra slakteri- og videreforedlingsbedrifter	30		Vedlegg	
			1	Reindrifftsavtale 1. juli 2013 – 30. juni 2014	40
			2	Sluttprotokoll fra reindrifftsavtaleforhandlingene 2013	43
			3	Tabellvedlegg	48

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 104 S

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Reindrifftsavtalen 2013/2014, og endringer i statsbudsjettet for 2013 m.m.

*Tilråding fra Landbruks- og matdepartementet 22. mars 2013,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Reindrifftsavtalen 2013/2014

1.1 Innledning

Regjeringen legger med dette fram en proposisjon om Reindrifftsavtalen 2013/2014 og med forslag om endrede bevilgninger over statsbudsjettet for 2013 m.m. Stortinget godkjente 1. juni 1993 *Hovedavtale for reindriften* (St.prp. nr. 66 (1992-93), og ga Landbruks- og matdepartementet (LMD) fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindrifftsnaeringen.

Forhandlinger om Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble innledet den 9. januar 2013. Partene kom i avsluttende forhandlingsmøte den 20. februar 2013 til enighet om ny avtale. Avtalen gjelder for perioden 1. juli 2013 - 30. juni 2014.

Rammen for Reindrifftsavtalen 2013/2014 er på 109,5 mill. kroner. Dette er en økning på 5,0 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale etter vedtatt budsjett for 2013.

Avtalebestemmelsene som gjelder bevilgninger over statsbudsjettet følger kalenderåret. Dette innebærer at årets forhandlinger om avtalens øko-

nomiske ramme og fordeling gjelder budsjettåret 2014. Bevilgningen innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2013-2014) for Landbruks- og matdepartementet. Imidlertid fremmes proposisjonen om reindrifftsavtalen som tidligere for behandling i vårsesjonen. Det forutsettes at Stortinget i sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2014.

1.2 Sametingets innspill

I forbindelse med de årlige reindrifftsavtaleforhandlingene har Sametinget observatørstatus, og følger de løpende forhandlingene. Dette innebærer også at Sametingets representant følger de interne forhandlingsmøtene på Statens side. Videre gis Sametinget i henhold til § 4 i *Hovedavtalen for reindriften* anledning til å uttale seg om reindrifftsavtalen før Stortinget behandler den

årlige stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen.

Sametinget behandler spørsmål knyttet til reindrifftsavtaleforhandlingene under ett av sine plenumsmøter på høsten. Før Staten legger frem sitt tilbud, avholdes det et møte mellom politisk ledelse i LMD og Sametinget. Under dette møtet utdyper Sametinget sitt innspill. I forkant av forhandlingene gjennomfører også Sametinget et møte med NRL. Videre kan Sametingsrådet avgi en uttalelse vedrørende den fremforhandlede avtalen under rådsmøte i mai/juni.

Sametinget behandlet og avga sitt innspill til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2013/2014 i november 2012, og møte mellom Sametinget og LMD ble avholdt 17. desember 2012.

Sametinget fremmet i sitt innspill til Reindrifftsavtalen for 2013/2014 forslag som berørte følgende områder:

- Bærekraftig reindrift
- Reindrifftsarealer
- Reintallstilpasning
- Virkemiddelordningene i avtalen
- Rovvilt
- Avgifter i reindrifften
- Rekruttering
- Helse
- Likestilling
- Markedsarbeid
- Reinprogrammet

1.3 Forhandlingene 2013

Forhandlingene om reindrifftsavtalen gjennomføres med basis i gjeldende mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken som er trukket opp i St.meld. nr. 28 (1991-92), *En bærekraftig reindrift* og Meld. St. 9 (2011-2012) *Velkommen til bords*, og Stortingets behandling av disse, jf Innst. S. nr. 167 (1991-1992) og Innst. 234 S. (2011-2012). Videre er forhandlingene basert på Stortingets behandling av de siste års reindrifftsavtaler og budsjettproposisjoner, samt den situasjonen man står overfor i næringen.

Forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2013/2014 startet 9. januar 2013 i Alta ved at NRL overleverte sitt krav til Staten. Kravet hadde en økonomisk ramme på 139,2 mill. kroner, en økning på 35,2 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale på 104,5 mill. kroner.

NRL krevde en økning av bevilgningene til Reindrifftsens utviklingsfond (RUF) med 15,9 mill. kroner, for de direkte tilskuddene med 18,6 mill.

kroner, samt en økning av organisasjonstilskuddet med 0,7 mill. kroner.

Under RUF ble det fremmet krav om en avsetning på 8,0 mill. kroner til videreføring av Reinprogrammet. Når det gjelder konfliktforebyggende tiltak, innebar kravet en økning på 0,25 mill. kroner til 1,7 mill. kroner. Videre krevde NRL bl.a. en avsetning på 5,0 mill. kroner til markedstiltak, 3,0 mill. kroner til en delfinansiering av to prosjekter som NRL er delaktige i, samt tiltak for å lette generasjonsovergangen i reindrifften. Bortsett fra enkelte justeringer, ble det foreslått en videreføring av de øvrige ordningene som sorterer under RUF.

Med enkelte justeringer og betydelige satsøkninger ble de kostnadsenkende og direkte tilskuddene foreslått videreført.

Bevilgningen til organisasjonstilskuddet ble foreslått økt som følge av økte kostnader i forbindelse med gjennomføring av konsultasjoner, samt økte reisekostnader.

NRL fremmet også en rekke krav som formelt sett ligger på utsiden av forhandlingene. Dette omfattet bl.a. problemstillinger knyttet til rovviltpolitikken, skatter og avgifter i reindrifften, sikring av reindrifftsarealer, samt bevilgning av midler til de distriktene som er utelukket fra vinterbeiter i Sverige, på bakgrunn av at ny Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ennå ikke er iverksatt.

Når det gjelder prosessen med å tilpasse reintallet til beitegrunnet, krevde NRL at eventuelle tiltak må finansieres utenom reindrifftsavtalen.

Den 18. januar mottok Statens forhandlingsutvalg et tilleggskrav fra NRL. Tillegget innebar krav om etablering av et eget tilskudd for siidaandeler i Vest-Finnmark reinbeiteområde og Karasjøk. Konkret ble det krevd et tilskudd på 25 kroner per kg reinslakt, samt 50 000 kroner i et grunntilskudd. Tilskuddet skulle erstatte produksjonspremien og kalveslaktetilskuddet.

Staten la fram sitt tilbud den 5. februar 2013. Tilbudet hadde en økonomisk ramme for Reindrifftsavtalen 2013/2014 på 106,0 mill. kroner. Dette var en økning på 1,5 mill. kroner i forhold til innværende avtale etter vedtatt budsjett for 2013. I tilbudet ble det vist til at oppfølgingen av bruksreglene krever økt uttak av slakterein. Med dette som utgangspunkt, ble viktigheten av at man særlig prioriterer tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt påpekt. Videre at i dette arbeidet er det av sentral betydning at virkemidlene over reindrifftsavtalen samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål. Ved at tilbudet la opp til å stimulere reindrifften til markedsrettet produksjon og verdiskaping,

var tilbudet særlig innrettet mot reindrifftsutøvere som har reindrift som hovedvirksomhet.

I tilbudet ble Statens satsingsområder i forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2013/2014 beskrevet. Det ble vist til at de godkjente bruksreglene vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen framover, og at de vil være en forutsetning for at en rekke av reindrifftslovens bestemmelser kommer til anvendelse. Ett sentralt satsingsområde er å bruke økonomiske virkemidler for å stimulere til oppfølging av godkjente bruksregler, herunder særskilt oppfølging av siidaer i distrikter med et for høyt reintall i forhold til det godkjente. I den forbindelse ble det vist til betydningen av at kommende reindrifftsavtale tar høyde for en økning i slakteuttaket i forbindelse med distriktenes oppfølging av godkjente bruksregler. Videre at dette er i samsvar med Stortingets føringer gitt i forbindelse med Stortingets behandling av Riksrevisjonens rapport om en bærekraftig reindrift.

I tilbudet ble det vist til at det er slaktet betydelig mindre rein de to siste årene sammenlignet med tidligere år. I 2011 var det slaktet 67 200 rein, og i 2012 viser foreløpige tall et slakteuttak på 63 200 rein. Til sammenligning var slakteuttaket i toppåret 2010 på 80 200 rein på listeførte slakterier. Samtidig har markedet for reinkjøtt gjennom høsten og utover vinteren vært bra. I enkelte områder har ikke reiene benyttet seg av denne muligheten. Reinkjøttbedriftene har imidlertid kunnet levere i henhold til avtaler ved at de har tatt ut kjøtt fra reguleringslageret som ble etablert slaktesesongen 2010/2011. Nå er reguleringslageret tomt.

Videre ble det vist til at manglende slakting innebærer større utfordringer med å tilpasse reintallet. I tillegg medfører manglende slakting at reinkjøttbedriftene kan miste sine leveringsavtaler. Når reinkjøttbransjen ikke er leveringsdyktig, vil den forutsigbarheten som nå er bygd opp gjennom de to-tre siste år bortfalle. Dersom man på ny skal gjenskape markedsadgangen og tilliten til reinsdyrkjøttet, må man trolig ytterligere ned med produsentprisen. En ytterligere reduksjon i produsentprisen vil forsterke reiene motvilje til å slakte, med de konsekvenser det medfører.

Tettheten av rein er nå slik i mange distrikt at den ikke er økonomisk bærekraftig. Kostnadene ligger langt over produksjonsinntektene. Ved en reduksjon i tettheten vil vektene på reien øke. Økte vekter gir bedre kjøttfylde og derigjennom bedre pris. Et tilpasset reintall gir dermed grunnlag for en økonomisk bærekraftig reindrift.

Ved at oppfølgingen av bruksreglene krever økt uttak av slakterein, er de sentrale satsingsom-

rådene tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, og at disse tiltakene samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål.

Under fremleggingen av tilbudet ble NRL orientert om at finansiering av tiltak for distrikt som er forhindret fra å bruke vinterbeiter i Sverige fordi Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ikke er operativ, løses utenom Reindrifftsavtalen 2013/2014. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene også vinteren 2012/2013, ble det orientert om at Landbruks- og matdepartementet vil foreslå en omdisponering på 1,6 mill. kroner til føring og andre nødvendige tiltak fra kapittel 1147 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2013.

I tillegg ble NRL orientert om at regnskapstall for 2012 viser et mindreforbruk per 1. januar 2013 på om lag 13,7 mill. kroner over kapittel 1151 post 75. Under forutsetning av at mindreforbruket blir godkjent overført til 2013, samt at mindreforbruket blir godkjent ompostert fra post 75 til post 51, ble det i tilbudet orientert om at staten ønsker å benytte disse midlene til å prioritere tiltak som støtter opp om økt slakting og omsetning av reinkjøtt. Videre at de tiltak som ønskes prioritert må sees i sammenheng med prioriteringer og innretning av statens tilbud til Reindrifftsavtalen 2013/2014. Konkret ble det foreslått følgende tiltak:

- Etablering av et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt.
- Etablering av et rapporteringssystem som sikrer løpende rapportering fra slakteri- og videreforedlingsbedrifter.
- Styrking av Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt sine planlagte kampanjer høsten 2013.
- Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slakting av rein.

Etter at krav og tilbud var framlagt, ble det gjennomført to forhandlingsrunder.

Forhandlingene ble sluttført den 20. februar 2013. Avtalen innebærer økonomiske tiltak i reindrifftsbransjen på i alt 109,5 mill. kroner. Dette er en økning på 5,0 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale.

Oppfølgingen av bruksreglene krever økt uttak av slakterein. Med dette som utgangspunkt, har avtalepartene sett det som viktig at Reindrifftsavtalen 2013/2014 særlig prioriterer tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt.

I dette arbeidet er det av sentral betydning at virkemidlene over reindrifftsavtalen samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål. Reindrifftsavtalen 2013/2014 gjør nettopp det ved at den legger til rette i alle ledd for

å nå de reindriftspolitiske mål. Infrastrukturen i reindrifften styrkes. Reineierne stimuleres til økt slakteuttak gjennom en ekstraordinær økning av det produksjonsrettede tilskuddet. Det skal etableres et felles klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt. Samtidig skal det etableres et nytt rapporteringssystem som sikrer løpende rapportering fra slakteri- og videreforedlingsbedriftene. Riktig rapportering er avgjørende for Markedsutvalgets arbeid. Videre er budsjettet for Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt økt for å kunne legge til rette for en styrking av kampanjene kommende høst. I tillegg legges det til rette for en oppgradering av reindrifftsinfrastruktur knyttet til uttak av slaktedyr.

Utover den ekstraordinære økningen av det produksjonsrettede tilskuddet, videreføres i det vesentligste de direkte tilskuddene. Denne videreføringen legger til rette for økt slakting og produksjon, samtidig som den skaper forutsigbarhet for den enkelte reindrifftsutøver.

Frakttilskuddet endres slik at det kan gis tilskudd til frakt av levende rein fra siidaer lokalisert mer enn 100 km fra nærmeste godkjente slakteri. Denne endringen vil legge til rette for at flere siidaer kan foreta sitt slakteuttak før innflytting på høst- og vinterbeitene.

Som et tiltak i arbeidet med å tilpasse reintallet, reduseres aldersgrensen for tidligpensjon fra 62 år til 57 år. Videre åpnes det for at det kan gis tidligpensjon for det tidsrommet hvor det ytes avtalefestet pensjon.

Reinprogrammet videreføres. Reinprogrammet skal særlig legge til rette for en videreutvikling av etablerte reinkjøttbedrifter. Samtidig inngår reiselivsbasert næringsutvikling i reindrifften, samt samarbeidstiltak mellom reindrifften og foredlingsbedrifter i programmet.

Den fremforhandlede avtalen har ytterligere forsterket den næringsrettede oppmerksomheten, og støtter opp om forvaltningen av reindrifften som en næring. Ved at avtalen legger til rette i alle ledd i verdikjeden for økt slakting og omsetning av reinkjøtt, gir avtalen grunnlag for en positiv utvikling og økt inntjening hos den enkelte reineier. Samtidig underbygger den fremforhandlede avtalen den dreining man har hatt i reindrifftsavtalens virkemidler de senere årene, med en tilrettelegging for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

I tillegg til selve avtalen, vises det i sluttprotokollen til at det er bevilget 2,5 mill. kroner over kapittel 1147 til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i 2013. Det er enighet om at regelverket for radioaktivitetstiltak i slaktesesongen 2013/2014 fastsettes etter de samme prosedyrer som forskriftene etter reindrifftsavtalen.

Som vedlegg til proposisjonen følger Reindrifftsavtalen for 2013/2014, sluttprotokollen til avtalen og en oversikt over fordelingen av avtalemidlene.

2 Politiske føringer

Reindrift er en liten næring i nasjonal målestokk, men både i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning, både økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Reindrifften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt unik samisk næring. Reindrifften er derfor en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur.

På bakgrunn av nasjonale forpliktelser etter Grunnloven, og folkerettens regler om urfolk og minoriteter, sees reindrifftspolitikken i en generell same- og samfunnspolitisk sammenheng. Reindrifftspolitikken er derfor bygd på to selvstendige grunnlag; en næringspolitisk produksjonsverdi og en samepolitisk kulturverdi.

2.1 Grunnlaget for forhandlingene

Stortinget godkjente 4. juni 1976 Hovedavtalen for reindriffts-næringen (St.prp. nr. 170 (1975-76)) og ga Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om toårige avtaler for reindriffts-næringen.

I samsvar med St.meld. nr. 28 (1991-92) ble det forhandlet om ny hovedavtale for reindrifften. Denne hovedavtalen ble gjeldende ved Stortingets behandling av St.prp. nr. 66 (1992-93). Dagens hovedavtale avviker i liten grad fra avtalen av 1976. Det var imidlertid nødvendig som følge av St.meld. nr. 28 (1991-92) og Stortingets behandling av denne, å foreta enkelte endringer med hensyn til Sametingets og vesentlige næringsorganisasjoners rolle i reindrifftsavtalesystemet, samt endringer i avtaleperioden.

I henhold til gjeldende hovedavtale er Landbruks- og matdepartementet nå gitt fullmakt til å forhandle med NRL om ettårige avtaler for reindriffts-næringen. Perioden for reindrifftsavtalen gjelder fra 1. juli til 30. juni. Utover forhandlinger om de økonomiske virkemidlene, kan partene også kreve forhandlinger om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for en utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt i reindrifftspolitikken.

Ved brudd i forhandlingene, fremmer staten i henhold til hovedavtalen på eget grunnlag ovenfor Stortinget forslag om de tiltak og økonomiske rammer som skal gjelde for kommende avtaleperiode. Foruten bruddet om forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2011/2012 og en utsettelse av forhandlingene om Reindrifftsavtalen 1983/1984 i forbindelse med utbyggingen av Alta/Kautokeino vassdraget, har det ikke vært brudd i disse forhandlingene.

2.2 Mål for reindrifftspolitikken

Mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken er trukket opp i St.meld. nr. 28 (1991-92) *En bærekraftig reindrift*, og av Stortinget i Innst. S. nr. 167 (1991-1992). I innstillingen konkretiseres "En bærekraftig reindrift" gjennom målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Målene står i innbyrdes sammenheng; økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å ivareta og utvikle kulturell bærekraft.

I etterkant av behandlingen av St.meld. nr. 28 (1991-92) har Stortinget to ganger i året behandlet reindrifftspolitikken – ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. Regjeringen og Stortinget har videreført hovedlinjene i meldingen. Men det er også gjennomført løpende og nødvendige tilpasninger, og nye momenter i forvaltningen av reindrifften har blitt vektlagt.

Våren 2012 behandlet Stortinget Meld. St. 9 (2011-2012). Ved behandlingen av meldingen sluttet Stortingets flertall seg til Regjeringens reindrifftspolitikk. I innstillingen viste Næringskomiteen til at regjeringen vil sikre ei bærekraftig reindriffts-næring gjennom tilpasset reintall, reduserte tap og økt produksjon. I den forbindelse understreker komiteen betydningen av at reintallet reduseres i de områder der det er for mye rein, og at dette også er svært viktig for å ivareta hensynet til dyrevelferd.

Flertallet i komiteen sluttet seg til at delmålene om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft blir videreført. Mindretallet, bestående av representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet, påpekte at målet om kulturell bærekraft som er beskrevet i meldingen vil forsterke reindrifftsproblemer, og ikke forenlig med delmålene om økologisk og økonomisk bærekraft. Videre påpekte disse at reindrifften må, som andre næringer, ta inn over seg at en modernisering av driften ved hjelp av teknologi også vil medføre behov for færre hender i næringen.

Flertallet støtter også at næringsaspektet i de reindrifftspolitiske virkemidlene forsterkes. I den forbindelse ble det påpekt at reinkjøtt er en arktisk delikatess som har et markedspotensial som bør utnyttes i større grad enn i dag, og at det er viktig at næringen øker sin innsats med produktutvikling og markedsføring.

I forbindelse med Regjeringens arbeid med å forenkle og effektivisere den offentlige forvaltningen av reindrifften, ble det understreket at en gjennomføring av reindrifftspolitikken forutsetter en effektiv offentlig forvaltning av reindrifft. Videre at forvaltningen må kunne ivareta en god dialog og samhandling med reindrifften og med samfunnet for øvrig.

Sist gang Stortinget behandlet reindrifftspolitikken, var i forbindelse med behandlingen av Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig reindrifft i Finnmark den 24. januar. Ved denne behandlingen viste Stortinget til at store deler av Finnmarksvidda er overbeitet fordi reintallet ikke er tilpasset beitegrunnlaget. Det ble trukket fram at reintallet har økt med 40 prosent siden 2002 og fram til 2010, og at det nå er avgjørende å få gjennomført pågående prosesser for å redusere reintallet i Finnmark. Det ble trukket fram at reindrifftslovens formulering om at reindrifften også skal være kulturelt bærekraftig, kan stå i motsetning til målene om økonomisk og økologisk bærekraft. Videre at de to siste målene da må være overordnet målet om kulturell bærekraft. Videre ble det påpekt at det er LMDs ansvar å sikre en økologisk bærekraftig reindrifft i Finnmark, samt at det ble anmodet om at de virkemidlene som finnes i reindrifftsavtalen også blir benyttet til å få ned reintallet.

2.3 Reindrifftspolitiske virkemidler

De to sentrale virkemidlene for å nå de reindrifftspolitiske målene er reindrifftsloven og reindrifftsavtalen. Etter at ny lov tok til å gjelde fra 1. juli 2007,

er reindrifften gitt et større ansvar for en bærekraftig ressursforvaltning av reinbeiteområdene. Bruksreglene vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen framover, og være en forutsetning for at en rekke av lovens bestemmelser skal komme til anvendelse.

Et sentralt forhold i loven er reindrifftsens rolle i forvaltningen av ressursene. Gjennom ulike bestemmelser legges det opp til at næringen skal medvirke og ta et økt ansvar for at reindrifften er økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig.

Siidaen fikk en sentral plass i reindrifftsloven av 2007. Siidaen er både et arbeidsfellesskap og det sentrale grunnlaget for tradisjonell bruk av reinbeiteområdene. Siidaens rettslige stilling kommer til uttrykk i flere bestemmelser i loven. For eksempel fremgår det at alle sommersiidaer skal ha medlem i distriktsstyret, og at det er siidaens beitegrunnlag som vil være utgangspunktet ved fastsettelsen av reintall. Et annet sentralt eksempel er at det er siidaen selv som skal avgjøre hvor mange ansvarlige utøvere det skal være i siidaen, i motsetning til 1978-loven der det krevdes samtykke fra myndighetene for å opprette en ny andel. Det kreves samtykke fra samtlige siidaandeler i siidaen dersom en nye siidaandel skal opprettes. Etter 2007-loven kan myndighetene kun nekte samtykke dersom gjennomsnittlig reintall etter opprettelsen av ny siidaandel kommer lavere enn 250 rein. Denne bestemmelsen er en direkte konsekvens av målet om at næringen skal være økonomisk bærekraftig.

I tillegg til at reindrifften har fått et ansvar for regulering av interne forhold som for eksempel nyetableringer, har de også anledning til å fordele reintallet mellom reineiere. I praksis vil dette skje ved at siidaen, ved enstemmighet, kan bestemme hvordan en eventuell fordeling av et reintallskutt skal fordeles mellom siidaandeler. Videre har innehaveren av en siidaandel fått adgang til å bestemme hvem som skal eie rein i egen andel, og hvor mye rein vedkommende skal ha. Hvordan den enkelte siidaandel som får krav om reduksjon av sitt reintall vil forholde seg til sin rett til å fordele kuttet mellom reineierne i andelen, er uvisst. Regjeringen har i Meld. St. 9 (2011-2012) *Velkommen til bords!* uttalt at det er svært viktig at reindrifften tar dette verktøyet i bruk for å sikre næringsgrunnlaget til siidaandelsinnehaveren. Videre er det uttalt at Regjeringen vil forsterke næringsaspektet i reindrifften. Av den grunn er det varslet at Regjeringen vil igangsette en kartlegging av sammenhengene mellom bl.a. antall reineiere, antall rein, antall aktive reindrifftsutøvere og

næringsinntekter for de som har reindrift som hovedvirksomhet.

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriffts politikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i næringen. Her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene – blant annet ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor. Fra og med reindrifftsavtalen 2003/04 er tilskuddsordningene lagt vesentlig om i forhold til tidligere. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag er endret fra ordninger som i stor grad har vært faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre

vektlegges tiltak som skal legge til rette for økt slaktning og omsetning av reinkjøtt.

Dagens tilskuddsordninger for reindriffts næringen har hatt en annen utvikling i forhold til det øvrige landbruket hvor man de siste år, både nasjonalt og internasjonalt, har redusert de produksjonsavhengige tilskuddene til fordel for mer produksjonsnøytrale ordninger. Noe av bakgrunnen for dette er at man ønsker å stimulere til økt slakteuttak og produksjon per dyr.

Beiteressursene er, og vil være, det som setter rammene for reindriffts omfang. Tiltak som stimulerer til størst mulig produksjon per rein på et gitt beiteareal bidrar til det beste økonomiske resultatet for næringen. I tillegg til at dagens tilskuddssystem har hatt en positiv effekt på slakteuttaket og verdiskapingen i reindrifften, har den bidratt til å øke forutsigbarheten i næringen samt en betydelig forenkling i forvaltningen av de ulike tilskuddsordningene.

3 Nærmere om den økonomiske utviklingen i næringen

3.1 Totalregnskapet for reindriften

Økonomisk utvalg for reindriften er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet og har til oppgave hvert år å legge fram et totalregnskap for næringen. Regnskapet utgjør det økonomiske grunnlagsmaterialet for reindrifftsforhandlingene. Regnskapet gir en oversikt over verdiene som er skapt i næringen samlet sett ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital, og viser samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriffts-næringen i Norge. Regnskapet for 2011 med budsjett for 2012 ble lagt fram i desember 2012.

Totalregnskapet viser en nedgang i resultatmålene fra 2010 til 2011. Vederlag for arbeid og kapital har en nedgang fra 160,9 mill. kroner i 2010 til 136,0 mill. kroner i 2011 (-24,9 mill. kroner). Målt per årsverk har vederlag for arbeid og egenkapital en nedgang fra 152.998 kroner i 2010 til 122 891 kroner i 2011, og målt per siidaandel har vederlag for arbeid og egenkapital en nedgang fra 265 258 kroner i 2010 til 213 605 kroner i 2011.

Sum produksjonsbaserte inntekter reduseres fra 174,3 mill. kroner i 2010 til 142,7 mill. kroner i 2011 (-31,6 mill. kroner), hovedsakelig som følge av en reduksjon i kjøttinntektene på 23,6 mill. kroner grunnet reduksjon i slakteuttaket og i produsentprisen, samt en reduksjon i livdyrverdien. Posten "andre produksjonsbaserte inntekter" øker med 2,1 mill. kroner fra 2010. Videre reduseres posten binæringsinntekter med 2,5 mill. kroner.

Sum statstilskudd reduseres fra 87,2 mill. kroner i 2010 til 76,9 mill. kroner i 2011 (-10,3 mill. kroner).

Erstatningene for tap av rein økte fra 66,1 mill. kroner i 2010 til 76,1 mill. kroner i 2011 (10,0 mill. kroner), mens erstatningene for arealinngrep hadde en reduksjon fra 6,1 mill. kroner i 2010 til 3,8 mill. kroner i 2011 (-2,3 mill. kroner). Det er hovedsakelig erstatningene for tap av rein til rovvilt som er økende.

Totalt sett gir dette en reduksjon i de samlede inntektene på 333,6 mill. kroner i 2010 til 299,4 mill. kroner i 2011 (-34,2 mill. kroner).

Siidaandelens kostnader reduseres fra 139,3 mill. kroner i 2010 til 130,7 mill. kroner i 2011 (-8,6 mill. kroner). Felleskostnadene har også en reduksjon fra 25,6 mill. kroner til 23,8 mill. kroner i 2011 (-4,1 mill. kroner). Tamreinlagenes kostnader reduseres fra 9,6 mill. kroner i 2009 til 7,8 mill. kroner i 2010 (-1,8 mill. kroner). I sum gir dette en reduksjon i de totale kostnadene fra 172,7 mill. kroner i 2010 til 163,4 mill. kroner i 2011 (-9,3 mill. kroner).

Fra 2001 til 2010 økte imidlertid siidaandelens kostnader fra 68,6 mill. kroner til 139,3 mill. kroner, og inkludert felleskostnadene økte kostnadene fra 94,4 mill. kroner til 172,7 mill. kroner. Dette utgjør en kostnadsøkning på om lag 83 pst. Samlet sett har kostnadene vært høyere enn kjøttinntektene flere år på rad. Departementet vil påpeke at denne økningen fremstår som bekymringsfull i forhold til målet om økonomisk bærekraft.

Renter på lånt kapital øker fra 8,3 mill. kroner i 2010 til 9,7 mill. kroner i 2011 (1,4 mill. kroner) på grunn av høyere gjeldsnivå i 2010 sammenlignet med året før.

Foreløpige tall viser at den negative utviklingen fortsatte i 2012. Hovedårsaken til dette er en reduksjon i slakteuttaket og i prisen til reinerier. Dette skjer på tross av at produsentprisen hadde en mindre økning for rein i de høyere vektclassene fra 2011 til 2012.

3.2 Totalregnskapet for 2011 etter reinbeiteområde

Tabell 3.2 viser totalregnskapet for 2011 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare forskjeller i resultatene mellom områdene. Vederlag for arbeid og egenkapital utgjør for Nord-Trøndelag som ligger høyest, 331 544 kroner per årsverk. For Vest-Finnmark, som ligger lavest, utgjør det 71 454 kroner per årsverk. Det er i regnskapet foretatt oppsplitting av Øst-Finnmark og Vest-Finnmark i soner – se tab 3.3. Her viser tilsvarende beregning at Karasjøk Øst ligger lavest

Tabell 3.1 Sammendrag av reindrifftsens totalregnskap i perioden 2008-11, samt budsjett 2012 (1 000 kroner)

Regnskapsposter	2008	2009	2010	2011	2012 ¹
Produksjonsbaserte inntekter:	161 086	182 536	174 259	142 660	136 034
Kjøtt og biprodukter	158 257	146 833	141 201	117 554	104 130
Endring i reinhjordverdien	-16 721	8 078	3 696	-3 905	2 894
Binæringsinntekter	3 871	5 800	6 077	3 582	3 582
Andre ²	15 680	21 826	23 284	25 429	25 429
Statstilskudd:	87 101	84 973	87 198	76 878	65 837
Ordinære tilskudd	54 691	53 143	57 824	53 367	43 151
Andre tilskudd	19 587	19 186	15 391	12 078	13 219
Ekstraordinære tilskudd	1 357	0	0	463	579
Tilskudd til binæringer	2 390	3 091	4 082	1 664	1 673
Verdiskapningsprogram	4 076	2 222	2 830	1 949	235
Tiltak mot radioaktivitet	631	935	837	1 532	828
Konfliktdependende tiltak rovvilt	4 369	6 396	6 233	5 825	6 151
Erstatninger:	72 068	67 685	72 155	79 904	76 101
Tap av rein	60 703	63 460	66 082	76 098	71 400
Arealinngrep	11 365	4 225	6 073	3 806	4 701
Sum inntekter:	320 255	335 194	333 611	299 443	277 972
Kostnader:					
Driftsenhetenes kostnader	108 586	128 124	139 307	130 724	131 434
Felleskostnader	16 777	21 471	25 601	23 799	23 929
Kostnader i tamreinlag	8 605	9 610	7 799	8 893	8 941
Sum kostnader:	133 968	159 205	172 707	163 416	164 304
Vederlag for arbeid og kapital	186 287	175 989	160 905	136 027	113 668
Renter på lånt kapital	11 774	6 573	8 354	9 720	9 666
Vederlag for arbeid og egenkapital					
Totalt (1.000 kr)	174 513	169 416	152 551	126 307	104 002
Per årsverk (kr)	170 924	166 912	152 998	122 891	102 077
Per siidaandel (kr)	296 791	291 593	265 285	213 605	178 821
Sum årsverk	1 021	1 015	997	1 028	1 019
Ant.siidaandeler ³	588	581	575	591	582

¹ Det presenteres her budsjett for 2012 i stedet for foreløpig regnskap. Dette har sin årsak i at regnskapstallene ennå ikke foreligger.

² Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

³ Antall årsverk for tamreinlagene (38) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

med 36 204 kroner per årsverk, mens Polmak/Varanger ligger høyest med 208 422 kroner per årsverk.

Endringer i reinhjordverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokks sammensetning. Tabell 3.2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i reinhjordverdien har innvirkning på resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de også avgjørende betydning for *endringer i resultatmålene* innenfor et område mellom år.

Endringene fra 2010 til 2011 i totalregnskapets hovedposter gir følgende forklaring til endringene i resultatmålene i de ulike reinbeiteområdene:

- *Øst-Finnmark*: Resultatmålene har en stor nedgang. De produksjonsbaserte inntektene og tilskuddsdelen er redusert, mens erstatninger er økende. Området har redusert sine kostnader i forhold til 2010. Antall siidaandeler er gått opp fra 170 til 178.
- *Vest-Finnmark*: Resultatmålene har en nedgang. De produksjonsbaserte inntektene, samt statstilskuddene, reduseres. Kostnadene er noe redusert i forhold til 2010, mens erstatningene er på omtrent samme nivå. Antall siidaandeler har økt fra 208 til 214.
- *Troms*: Resultatmålene øker. De produksjonsbaserte inntektene har en økning fra fjoråret, og sammen med økte erstatninger og reduserte kostnader gir dette forbedrede vederlagsmål. Statstilskuddene er imidlertid noe redusert. Antall siidaandeler har økt fra 47 til 48.
- *Nordland*: Resultatmålene for området har en nedgang. De produksjonsbaserte inntektene samt tilskuddsoverføringene øker noe i forhold til fjoråret. Erstatningene er på et litt lavere nivå enn i 2010, mens kostnadene har økt. Økningen på sistnevnte er det som i størst grad bidrar til nedgangen i vederlagsmålene. Antall siidaandeler er uendret.
- *Nord-Trøndelag*: Resultatmålene har økt. Dette på tross av en liten nedgang i de produksjonsbaserte inntektene. Statstilskudd og erstatninger øker i forhold til 2010, mens kostnadene er redusert. Antall siidaandeler er uendret.
- *Sør-Trøndelag/Hedmark*: Resultatmålene for området reduseres. Årsaken til dette er jevnt fordelt over hele linjen; nedgang i produksjonsbaserte inntekter, nedgang i statstilskudd, nedgang i erstatninger og økning i kostnadene. Antall siidaandeler er uendret.
- *Tamreinelag*: Resultatmålene reduseres. De produksjonsbaserte inntektene og erstatningene

reduseres, mens statstilskuddene har økt sammenlignet med 2010. I tillegg har tamreinelagene økt sine kostnader. Antall årsverk i tamreinelagene har økt i forhold til tidligere år, men dette skyldes at grunnlagsmaterialet ikke har vært justert for faktiske korreksjoner tidligere.

Tabell 3.3 viser at det er store forskjeller mellom sonene i Finnmark, både innenfor områdene og mellom områdene.

3.3 Siidaandelens økonomi

Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i de ulike reinbeiteområdene er presentert i tabell 3.4. Tabellen viser at det er store variasjoner mellom områdene. Eksempelvis varierer kjøttinntektene per siidaandel mellom 110 337 kroner i Troms og 396 582 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein varierer mellom 305 kroner per rein i Vest-Finnmark og 860 kroner per rein i Sør-Trøndelag/Hedmark. Det er også betydelige variasjoner i gjennomsnittlig statstilskudd mellom reinbeiteområdene. Reinbeiteområdene der flest siidaandeler og distrikter oppfyller kravene i reindrifftsavtalens ordninger, får uttelling i form av høyere utbetaling. Dersom inntektsoverføringene relateres til reintall, er overføringene i 2011 størst i Nordland med 618 kroner per rein og lavest i Polmak Varanger med 226 kroner. For 2011 er inntektsoverføringene per siidaandel høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark med 223 863 kroner og lavest i Troms med 99 156 kroner.

De totale kostnadene per siidaandel varierer også betydelig mellom områdene. Tilsvarende varierer de totale kostnader per rein. Nordland og Troms har det høyeste kostnadsnivået sett i forhold til reintallet med hhv 1158 og 1289 kroner per rein, mens Vest-Finnmark og Karasjok har de laveste kostnadene per rein med hhv 505 og 497 kroner per rein. Variasjonen i kostnadene per rein har sammenheng med driftsstrukturen og størrelsen på driftsgruppene i de ulike områder.

Tabell 3.4 viser til dels store forskjeller i lønnsomhet mellom områdene. Den store variasjonen skyldes forskjeller både når det gjelder reintall per siidaandel og inntjening per rein, hvorav sistnevnte ser ut til å ha størst betydning for resultatet. Dette innebærer at en forbedring av siidaandelens økonomi først og fremst betinger økt inntjening per rein, men også økt reintall per siidaandel.

Mange reindrifftsfamilier henter betydelige deler av sin inntekt utenfor reindriffts næringen.

Tabell 3.2 Totalregnskap for 2011 fordelt etter reinbeiteområder (1 000 kr)

Reinbeiteområde	Øst- Finnm	Vest- Finnm	Troms	Nord- land-	Nord- Tr.lag	Sør-Tr./ Hedm.
Prod.baserte innt.	39 119	41 543	10 693	10 739	12 588	15 300
Kjøtt og biprod.	45 231	29 279	5 296	5 316	6 603	11 897
Endr. i reinhjordverdi	-13 424	5 480	3 078	776	1 120	320
Binæringsinntekter	621	1 331	206	392	218	815
Andre prod.bas.innt.	6 691	5 454	2 113	4 256	4 647	2 268
Statstilskudd:	20 581	25 535	4 759	8 985	6 828	6 716
Ordinære tilskudd	16 048	18 143	2 620	3 471	4 270	6 102
Andre tilskudd	3 163	6 072	1 121	1 418	230	73
Ekstraord. tilskudd	0	0	20	0	0	0
Tilskudd til binæringer	231	760	645	0	28	0
Verdiskapingsprogr.	410	134	0	1 254	0	151
Tiltak mot radioakt.	0	0	0	383	500	330
Konfl.demp.rovvilt	729	425	353	2 459	1 800	60
Erstatninger:	23 962	14 640	11 181	14 428	11 352	3 385
Tap av rein	22 832	13 670	10 358	13 804	11 092	3 385
Arealinngrep	1 129	970	822	625	260	0
Sum inntekter	83 661	81 718	26 633	34 152	30 769	25 401
Kostnader:						
Siidaandelenes kostn.	41 769	44 978	9 699	14 313	9 700	10 265
Felleskostnader	8 260	3 537	3 848	4 408	2 125	1 621
Kostn. i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	50 028	48 515	13 547	18 721	11 826	11 886
Vederlag for arbeid og kapital	33 633	33 203	13 086	15 431	18 943	13 514
Renter på lånt kapital	3 191	3 733	558	843	509	879
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	30 442	29 470	12 529	14 588	18 434	12 635
Per årsverk (kr)	90 105	71 454	170 256	209 592	331 544	312 623
Per siidaandel (kr) ¹	171 023	137 710	261 013	331 551	472 671	421 171
Sum årsverk	338	412	74	70	56	40
Antall siidaandeler	178	214	48	44	39	30

¹ Gjennomsnittall beregnet ut fra totalt antall aktive siidaandeler, dvs siidaandeler med rein, innefor hvert reinbeiteområde. Dette innebærer at også siidaandeler med lav eller ingen produksjon inngår i beregningen.

Tabell 3.3 Totalregnskap for 2011 fordelt på soner i Finnmark (1 000 kr)

Reinbeiteområde	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Produksjonsbaserte inntekter:	24 275	4 524	10 320	15 530	12 835	13 165
Kjøtt og biprodukter	26 722	7 274	11 235	9 968	10 651	8 647
Endring i reinhjordverdien	-7 555	-4 272	-1 597	2 960	481	2 038
Binæringsinntekter	128	354	139	208	597	525
Andre	4 980	1 168	543	2 394	1 106	1 954
Statstilskudd:	6 428	5 582	8 571	7 894	12 578	5 063
Ordinære tilskudd	5 664	4 522	5 862	4 873	9 109	4 162
Andre tilskudd	489	555	2 119	2 872	2 598	602
Ekstraordinære tilskudd	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til binæringer	65	0	166	58	532	170
Verdiskapningsprogram	0	410	0	0	134	0
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp. tiltak rovvilt	210	95	424	91	205	129
Erstatninger:	7 396	7 554	9 012	4 020	6 636	3 984
Tap av rein	6 542	7 279	9 012	4 020	6 161	3 488
Arealinngrep	854	275	0	0	474	496
Sum inntekter	38 098	17 660	27 903	27 445	32 049	22 211
Kostnader:						
Siidaandelenes kostnader	15 881	10 831	15 057	15 426	17 845	11 707
Felleskostnader	5 818	1 737	705	225	1 511	1 801
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	21 699	12 567	15 762	15 651	19 356	13 508
Vederlag for arbeid og kapital	16 399	5 093	12 141	11 794	12 693	8 703
Renter på lånt kapital	692	1 163	1 336	1 191	1 786	756
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	15 708	3 929	10 805	10 603	10 907	7 947
Per årsverk (kr)	208 422	36 204	70 183	85 445	61 463	78 846
Per siidaandel (kr)	349 057	74 137	135 066	168 299	114 808	141 912
Sum årsverk	75	109	154	124	177	101
Antall siidaandeler	45	53	80	63	95	56

Tabell 3.4 Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein for reinbeiteområdene i 2010 (kr)

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest- Finnm	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør-Tr.lag/ Hedmark
Kjøttinntekter pr siidaandel	593 823	139 165	136 818	110 337	120 808	169 311	396 582
Kjøttinntekter pr rein	941	313	305	453	366	488	860
Statstilskudd pr siidaandel	142 845	106 415	119 320	99 156	204 199	175 076	223 863
Statstilskudd pr rein	226	239	266	407	618	505	485
Erstatninger pr siidaandel	164 349	124 555	68 411	232 932	327 917	291 080	112 820
Erstatninger pr rein	261	280	152	956	993	839	245
Totale inntekter pr siidaandel	846 630	342 578	381 860	554 862	776 187	788 936	846 684
Totale inntekter pr rein	1342	770	851	2277	2351	2274	1836
Totale kostnader pr siida	482 200	213 002	226 705	282 228	425 478	303 220	396 202
Totale kostnader pr rein	764	479	505	1158	1289	874	859
Vederlag arbeid og egenkap pr siidaandel	349 057	110 786	137 710	261 013	331 551	472 671	421 171
Vederlag arbeid og egenkap pr rein	553	249	307	1071	1004	1363	913
Reintall pr siidaandel	631	445	449	244	330	347	461
Inntekter utenfor reindriften pr siidaandel	229 724	220 450	224 674	191 309	213 823	200 200	260 080

Det er i all hovedsak kvinner som står for denne inntekten. Gjennomsnittlig sum lønn m.v. per siidaandel varierer fra 191.309 kroner i Nordland til 260.080 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark.

Tabell 3.5 viser at vederlag for arbeid og egenkapital er på sitt laveste i 2011 sett perioden under

ett. Fra 2008 er det en reduksjon på 70 026 kroner til 2011. Den største nedgangen er i Karasjok Øst. I dette området er vederlaget redusert fra 253 324 kroner i 2008 til 74 137 kroner i 2011. For denne sonen har det vært en markant nedgang gjennom hele sammenligningsperioden.

Tabell 3.5 Vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2008-2011 (kr)

Reinbeiteområde	2008	2009	2010	2011
Polmak/Varanger	604 945	395 150	577 306	349 057
Karasjok øst	253 324	232 921	105 784	74 137
Karasjok vest	206 230	217 244	203 148	135 066
Øst-Finnmark	319 076	266 611	270 780	171 023
Kautokeino øst	142 945	180 262	149 988	168 299
Kautokeino midt	165 559	189 273	173 160	114 808
Kautokeino vest	257 679	303 603	207 756	141 912
Vest-Finnmark	186 142	215 734	174 769	137 710
Troms	375 521	168 442	140 531	261 013
Nordland	435 065	363 601	400 362	331 551
Nord-Trøndelag	461 041	551 852	462 147	472 671
Sør-Tr/Hedmark	480 716	549 423	561 943	421 171
Sum samisk reindrift	299 671	280 044	247 789	212 025
Tamreinlag ¹	228 580	292 749	334 815	214 301
Totalt	296 791	282 694	267 166	226 765

¹ Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk for tamreinlagene

4 Sentrale utfordringer og oppgaver

4.1 Innledning

Reindriften som næring har mange positive elementer i seg. Den representerer en god og fornuftig ressursutnyttelse i marginale fjell- og utmarksområder. Den bidrar til et næringsmessig mangfold, og den er en sentral bærer og videreutvikler av samisk kultur. Reindriften som næring, kultur og livsform er på mange måter unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng.

Reindriften er en av få næringer i Norge med helårs beitedrift. Reinens diett, som hovedsakelig består av viltvoksende planter, gjør at reinkjøtt er et smakfullt og eksklusivt bidrag til matmangfoldet i Norge. Totalt foregår det reindrift i nærmere 140 av landets kommuner, og på et areal som brutto utgjør om lag 40 pst. av landarealet i Norge eller ca. 140 000 km². Fra og med Finnmark til og med Sør-Trøndelag utgjør bruttoandelen rundt 80 pst. av landarealet. Ikke alt av dette arealet er tilgjengelig som reinbeite. Vann, impediment, dyrket mark og bebygde områder kommer til fra drag.

Hovedtyngden av reindriften, om lag 70 pst., finner sted i Finnmark. Reintallet i Norge er i dag ca. 250 000 dyr i vårflokk, det vil si før kalving om våren. Kjøttproduksjonen er på om lag 2000 tonn per år.

Reindriftens utfordringer er mange og sammensatte. I deler av Finnmark foreligger det fortsatt utfordringer i forholdet mellom beitetrykk og beitegrunnlaget. I forvaltningen av reindriften er det viktig å være bevisst at utfordringene er ulike mellom reinbeiteområdene, og at det også innad i det enkelte område i vesentlig grad kan variere. I de øvrige reinbeiteområdene er utfordringene særlig knyttet til tap av rein grunnet rovilt og andre tapsårsaker, samt en sikring av arealene for å opprettholde den tradisjonelle nomadiske driftsformen. I samtlige områder er det en utfordring å få til økt verdiskaping i reindriften.

Et tilpasset beitetrykk til beitegrunnlaget er den mest alvorlige og krevende utfordringen reindriften står overfor. Den er alvorlig fordi en forsvarlig ressursutnyttelse er avgjørende for den samiske reindriftens fremtid i store deler av Finn-

mark, og utfordrende fordi disse problemstillingene har stått på dagsorden siden midten av 1970-tallet uten at det så langt er oppnådd tilfredsstillende resultater.

Etter departementets vurdering ligger det nå bedre til rette for å lykkes med reintallstilpasningen enn tidligere. Gjennom reindrifftsloven av 2007 er det etablert en rekke virkemidler for å redusere reintallet til bærekraftig nivå. Videre gir reindrifftsloven mulighet til i sterkere grad enn tidligere å knytte sammen de lovbaserte virkemidlene og virkemidlene over reindrifftsavtalen.

Myndighetene er nå inne i sluttfasen av de prosesser som loven foreskriver for fastsetting og reduksjon av reintallet. Reindrifftsstyret har i februar i år vedtatt frister for en forholdsmessig reduksjon. I de siidaer som må redusere sitt reintall, har hver siidaandel fått fastsatt en frist for reduksjon av sin flokk.

Det er nå den enkelte siidaandels ansvar å følge opp de vedtak som er fattet, og gjennomføre selve reduksjonen innen gitte frister. I dette arbeidet er det viktig at man fra myndighetenes side holder fast ved det opplegg som er valgt, slik at man får gjennomført reintallsprosessen. Først gjennom en gjennomføring av de prosesser som loven foreskriver, har man et fullgodt grunnlag for å vurdere effekten av de lovbaserte virkemidlene.

4.2 Oppfølging av reindrifftsloven av 2007

Reindrifftsloven av 2007 skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindriften. Videre skal reindrifftsnaeringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvaret for at reindriften er bærekraftig. Et sentralt verktøy i denne forbindelse er bruksreglene. De tre siste årene har myndighetenes arbeid vært preget av bistand og tett oppfølging av næringens arbeid med å utarbeide bruksregler. I bruksreglene skal det blant annet lages egne bestemmelser som skal regulere beitebruk og reintall i distriktene.

Der hvor reintallet i siidaen er for høyt i forhold til det som er fastsatt, skal det skje en reinitallsreduksjon i henhold til reindrifftsloven § 60 tredje ledd, primært gjennom en reduksjonsplan utarbeidet av siidaen, sekundært gjennom en forholdsmessig reduksjon. Dersom siidaen ikke får utarbeidet reduksjonsplanen innen de frister som er satt av Reindrifftsstyret, eller ikke klarer å gjennomføre planen, vil bestemmelsen i § 60 tredje ledd annet punktum om forholdsmessig reduksjon komme inn. Det er Reindrifftsstyret som har ansvaret for at en slik reduksjon gjennomføres.

Ved utgangen av 2011 hadde sommer- og helårsbeitedistriktene fått godkjent sine bruksregler. Dette gjaldt både områdestyrenes godkjenning av bruksreglene og Reindrifftsstyrets stadfesting og fastsetting av den enkelte siidas reintall. For en del førte klagebehandling til at endelig vedtak forelå i 2012.

4.2.1 Oppfølging av fastsatt øvre reintall

Ut fra godkjente bruksregler skal reintallet reduseres med i underkant av 40 000 rein. Nesten samtlige distrikt i Vest-Finnmark og enkelte distrikt i Øst-Finnmark skal redusere reintallet. Det er 12 distrikt som skal redusere fra 30-49 pst.

Svært få av disse siidaene ble enige om en reduksjonsplan i samsvar med loven. Dette medførte at Reindrifftsstyret høsten 2012 sendte ut varsel om gjennomføring av forholdsmessig reduksjon av reintallet.

Forhåndsvarslene skulle følges opp gjennom vedtak av Reindrifftsstyret i møte 7. februar 2013. Imidlertid valgte Reindrifftsstyret å utsette fastsettelsen av fristene for en reduksjon av reintallet i en rekke saker. Reindrifftsstyret begrunnet sin utsettelse med at de ønsket å avvete økonomiske virkemidler for de som må eller ønsker å avvike sin reindrift. På dette grunnlag besluttet departementet å pålegge Reindrifftsstyret å fatte vedtak om frister for forholdsmessig reduksjon av reintallet. Departementet viste til at Reindrifftsstyret ikke hadde grunnlag til å fatte vedtak om utsettelse av beslutningen. Videre at det ikke ligger innenfor Reindrifftsstyrets kompetanse å stoppe disse sakene med den begrunnelse at man vil avvete eventuelle økonomiske tiltak i forbindelse med reinitallreduksjonen. Det ble påpekt at dette er et politisk spørsmål. Departementet understreket at Reindrifftsstyret er et offentlig forvaltningsorgan hvis plikter følger av reindrifftsloven og instruksene, og som er tildelt oppgaver for å bidra til å oppfylle reindrifftspolitikkenes overordnede mål slik disse er fastsatt av Stortinget. På dette grunnlag

har Reindrifftsstyret plikt til å fatte vedtak om frist for forholdsmessig reinitallreduksjon. På den bakgrunn påla Landbruks- og matdepartementet Reindrifftsstyret å fatte vedtak om frister for forholdsmessig reduksjon i alle sakene som ble utsatt på møtet 7. februar 2013. Det ble forutsatt at fastsettingen skulle skje i forbindelse med Reindrifftsstyrets møte den 26.-27. februar 2013.

Under sitt møte den 26. februar vedtok Reindrifftsstyrets flertall, mot Sametingets representanter i styret, tidsfrister for reinitallsreduksjon for en rekke distrikter/siidaer i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark reinbeiteområder. Reduksjonen første år utgjør om lag 2650 dyr eller ca 1,4 pst. av det totale reintallet i vårflokk i Finnmark. Hele reduksjonen forutsettes gjennomført i løpet av 1 til 3 år, avhengig av hvor mange dyr distriktet skal redusere med. Det begrensede uttaket første år har sammenheng med den korte tiden som er igjen av slaktesesongen 2012/2013.

Arbeidet med reinitallstilpasningen har vært utfordrende. Utfordringene har økt i styrke jo nærmere man har kommet tidspunktet der Reindrifftsstyret skulle fatte vedtak om frister for forholdsmessige reduksjon. Den siste tids utfordringer har i hovedsak gått ut på at det fra ulikt hold er hevdet at det er begått flere ulovligheter fra myndighetenes side i prosessen med reinitallstilpasning. Nedenfor redegjøres det for enkelte av de problemstillinger som er reist.

Reinitallstilpasningen og forholdet til folkeretten

Norge er internasjonalt forpliktet til å sikre grunnlaget for den samiske reindrifften. Folkerettens regler innebærer et ansvar for å ivareta en bærekraftig ressursbruk, dvs. at Norge har et ansvar for at beitearealene forvaltes og brukes på en bærekraftig måte. Dette særskilte ansvaret for beitearealene er en forutsetning for å oppfylle den folkerettslige plikten myndighetene har til å sikre at den samiske reindrifftskulturen kan videreføres i fremtiden. Formålet med reinitallstilpasningen er nettopp å sikre beitegrunnlaget for fremtidige generasjoner reindrifftutøvere, og dermed overlevelsen av den samiske reindrifftskulturen.

Reinitallstilpasningen som gjennomføres etter reindrifftsloven innebærer ikke en nektelse av reindrifftssamenes rett til å utøve sin reindrifftskultur, og innebærer heller ikke at myndighetene nekter noen enkeltutøvere å utøve reindrift.

Reindrifftsloven som ble vedtatt av Stortinget i 2007 foreskriver hvordan prosessen med reinitallstilpasningen skal foregå. Myndighetene har i sitt arbeid med reinitallstilpasningen fulgt loven, og

prosessen er lagt opp i henhold til lovens bestemmelser.

Reintallstilpasningen er ikke i strid med folkeretten; tvert i mot skal den bidra til å sikre beitegrunnet for fremtidige reindrifftsutøvere.

Vedtak om frister for forholdsmessig reduksjon

Reindrifftsstyret har fattet vedtak om frist for forholdsmessig reduksjon i tråd med bestemmelsen i reindrifftsloven (§ 60 tredje ledd). Eventuelle brudd på disse fristene vil kunne sanksjoneres etter sanksjonsbestemmelsene i loven. Dette forutsettes i første omgang å være i form av økonomiske sanksjoner, som tvangsmulkt mv.

Reintallsvedtakenes lovlighet

Reindrifftsmyndighetene har fulgt prosessen med reintallstilpasning i tråd med bestemmelsene i reindrifftsloven. Hovedregelen er at reintallet fastsettes ut fra sommersiidaens beiteareal, ikke vinterbeitene, jf. § 60 første ledd. I fastsettelsen er det imidlertid, slik loven krever, tatt hensyn til de øvrige årstidsbeitene, herunder vinterbeitene gjennom anvendelsen av kriteriene for økologisk bærekraftig reintall.

En fastsetting av reintallet for vinterbeitene i Vest-Finnmark ville medført at prosessen med reintallstilpasningen ville tatt lengre tid. Dette har sammenheng med rettighetssituasjonen på vinterbeitene. Riksrevisjonen har i sin forvaltningsrevisjon av bærekraftig reindrift i Finnmark påpekt betydningen av at reintallet fastsettes med bakgrunn i alle årstidsbeitene. Med bakgrunn i tidsaspektet og behovet for en rask reduksjon av reintallet, har Riksrevisjonen sluttet seg til departementets prosess, men påpeker samtidig at neste generasjons bruksregler i større grad må ta hensyn til alle årstidsbeitene.

Reindrifftsens medvirkning og involvering i reintallstilpasningen

Reindrifften har gjennom prosessen vært involvert, slik loven foreskriver, både i fastsettelse av reintall og utarbeidelse av reduksjonsplaner. Det er reindrifften som etter loven har ansvaret for at reintallet er i samsvar med det som er fastsatt i bruksreglene. Dersom det faktiske reintallet overstiger antallet fastsatt i bruksreglene, må antall rein reduseres til det overensstemmer med reintallet i bruksreglene.

Loven legger primært opp til økt intern styring ved at sommersiidaen skal utarbeide en reduk-

sjonsplan hvor de selv kan bestemme hvordan reduksjonen ned til det fastsatte reintallet skal skje i sin siida. De kan altså fordele reduksjonen slik de mener er hensiktsmessig, og ta hensyn til de utøverne de vil skjerme, for eksempel unge som er nyetablerte, mindre siidaandeler, familier osv. Reindrifften utarbeidet ikke slike reduksjonsplaner innen gitt frist. I en slik situasjon er loven klar på sekundærløsningen for hvordan dette skal følges opp videre ved at det skal foretas en forholdsmessig reduksjon.

Prosentvis reduksjon

En forholdsmessig reduksjon innebærer en prosentvis reduksjon. Størrelsen hver siidaandel må ta av reduksjonen bestemmes derfor av hvor mange rein de i utgangspunktet har. Ved en slik prosentvis reduksjon må siidaandelene som har de største flokkene redusere med flere rein enn de med minst flokker.

Reindrifftsstyret har vedtatt frister for en forholdsmessig reduksjon av reintallet. I de siidaer som må redusere sitt reintall, har hver siidaandel fått fastsatt en frist for reduksjon av sin flokk. De som må redusere mest i forhold til dagens reintall har fått en frist på tre år til å gjennomføre reduksjonen. I år begynner de med å ta 5 pst. av sin reduksjon, neste år 45 pst. og siste året 50 pst.

Forholdsmessig reduksjon og tidligere reintallsvedtak

Det har blitt hevdet at reineire som har fulgt tidligere reintallsvedtak straffes, og at reineiere som har økt reintallet tjener på vedtak om forholdsmessig reduksjon. Det har imidlertid ikke vært fastsatt et øvre reintall for enkeltutøvere etter forrige reindrifftslov, kun for sommerbeitedistrikt. De sommersiidaer som nå skal redusere reintallet, samsvarer i all hovedsak med de sommerbeitedistriktene som hadde for høyt reintall etter tidligere vedtak.

Videre har mange andeler tilpasset seg en tidligere øvre grense for å motta tilskudd over reindrifftsavtalen på 600 dyr. Reindrifftsavtalens virkemidler skulle også virke inntektsutjevne, og partene anså det ikke hensiktsmessig å la de med mer enn 600 rein motta tilskudd over reindrifftsavtalen. Det må her understrekes at denne øvre grensen for tilskudd ikke var fastsatt etter bestemmelsen om øvre reintall, eller på annen måte hjemlet i reindrifftsloven.

En undersøkelse viser at siden 2005 er det først og fremst reineiere som er i fast jobb, og som har rein under en annens siidaandel, som har økt

reintallet. Det viser seg at dersom disse i gjennomsnitt reduserer sine flokker ned til 10 dyr hver, vil de stå for 82 pst. av nødvendig reduksjon i Øst-Finnmark og 74 pst. i Vest-Finnmark, jf. rapport fra partssammensatt arbeidsgruppe som har utredet konsekvenser og tiltak for reintallsreduksjon, avlevert november 2012.

Fremtidige inntekter ved et lavere reintall

I de distriktene som skal redusere reintallet er produksjonen i dag svært lav på grunn av lave vekter, liten kalvetilgang og høye tap. Dagens situasjon med lav produksjon og lave inntekter gjør at mange reindriftsfamilier med dagens reintall er avhengige av inntekter utenfor næringen. Forskning viser at denne lave produksjonen i stor grad skyldes de høye reintetthetene, og at potensialet for å øke produksjon med et lavere reintall er stort. En reintallstilpasning i tråd med Reindrifstyreets fastsatte reintall, vil raskt bidra til en økt produksjon og bedre inntekt for alle reindriftsutøvere, også for de små. Det vises til kapittel 4.3 for nærmere omtale.

Virkemidler for de som velger å gå ut av næringen

Under reindriftsavtaleforhandlingene ble virkemidler for de som velger å gå ut av næringen drøftet. Til grunn for disse drøftingene forelå rapporten fra en arbeidsgruppe som har utredet konsekvenser og tiltak for reintallsreduksjonen. En av arbeidsgruppens konklusjoner var at det i dag finnes virkemidler som kan benyttes overfor de reinierne som ønsker å avvikle sin reindrift, men at de må tas i bruk og tilpasses målgruppen. Avtalepartene var enige om at de som ønsker seg ut av næringen, bør kunne nyttiggjøre seg av eksisterende virkemiddelordninger. Departementet vil følge dette opp snarest med Arbeidsdepartementet. Under årets forhandlinger om reindriftsavtalen ble for øvrig partene enige om å senke aldersgrensen for tidligpensjon i reindriften fra 62 til 57 år.

4.3 Muligheter til økt inntjening i Indre Finnmark med redusert tetthet av rein

Et tilpasset reintall er en forutsetning for en økonomisk bærekraftig reindrift, og en bærekraftig utvikling av næringen. Departementet vil påpeke at enkelte distrikt har betydelige muligheter til å øke sine produksjonsinntekter ved å redusere

reintettheten. Dette gjelder i hovedsak i Indre Finnmark hvor tettheten av rein er høyest, men også i enkelte andre reinbeiteområder med lavere tetthet. Reintetthet er dermed en sentral faktor også når man vurderer hvor mange utøvere det er rom for i næringen.

Det er meget stor variasjon mellom reinbeitedistrikter i Finnmark når det gjelder reintetthet på de respektive årstidsbeitene. Reintetthet på sommerbeitearealer kan variere fra 3-5 rein per km² i vårflokk, og helt opp til 15 rein per km² i enkelte distrikt i Vest-Finnmark. Likeledes varierer tap, kalvetilgang, slaktevekter, pris betalt per kg kjøtt til reinieier fra slakteri, slaktestrategi og samlet økonomisk inntjening m.m. mellom sommerbeitedistrikter. Dette kan langt på vei forklares av denne variasjonen i tetthet på sommerbeitene, selv om situasjonen på de andre årstidsbeitene også begrenser den årlige avkastningen.

I enkelte distrikt sør for Finnmark er vinterbeitene en særlig knapphetsfaktor for produksjon. I disse distriktene ligger tetthet av rein betydelig lavere enn i Finnmark. Selv om slaktevekter i gjennomsnitt ligger noe høyere enn i Finnmark, er produksjonen svært lav. Videre er dyrene særlig sårbare for rovvilt og vanskelige værforhold om vinteren.

Det er vanskelig å skille ut hvordan tilgang på vinterbeite, værforhold, klima og rovvilt hver for seg påvirker produksjonen i disse distriktene. Ny forskning tyder likevel på at et økt slakteuttak vil kunne forbedre produksjonen på sikt også i disse distriktene.

Sammenligner man andel slaktet kalv i forhold til antall simler i vårflokk, får man et godt mål på en reinflokks produksjonsevne i forhold til økonomisk og økologisk bærekraft. Data fra Finnmark de siste ti årene viser at i distrikt med en stabil lav reintetthet (under 5 rein pr km²), høye slaktevekter og en produksjonsrettet drift, ligger slakteprosent av kalv i forhold til vårflokken av simler rundt 60-80 %. Distrikt som derimot har en meget høy reintetthet (opp mot 15 dyr per km²) har til sammenligning et slakteuttak av kalv på kun 12-30 % av simleflokken. Denne gruppen har også de største årlige tapene av kalv, noe som i stor grad er knyttet til dyrenes dårlige kondisjon. Det er gjennom forskning slått fast at disse tapstallene for Vest-Finnmark og Karasjok vest i hovedsak skyldes negative effekter av et for høyt reintall, og ikke rovvilttap som direkte årsak, jf. blant annet NINA rapport 821 2012 «Rovvilt og reindrift – Kunnskapsstatus i Finnmark».

Når det gjelder økonomisk inntjening i forhold til antall slaktedyr levert til slakteri, er det meget

stor variasjon som følge av variasjon i slaktevekt, og variasjon i pris betalt per kg. En reinflokk i øvre tetthetsspenn må på grunn av høye tap være over dobbelt så stor for å levere et likt antall kalv til slakteri sammenlignet med en reinflokk i lavere tetthetsspenn. Videre er hver kalv i flokker i øvre tetthetsspenn betydelig lettere.

Slakterimarkedet etterspør rein av god kvalitet, og dette gjør seg også gjeldende for hvor mye reinerier får betalt per kg ved levering til slakteri. Som eksempel kan nevnes at slakterier i Finnmark betaler en kilospris for kalv som veier 14 - 15,0 kg som utgjør mellom 50-70% av hva som betales for kalv som veier over 19,0 kg. Dette medfører videre at verdien av en kalv som er 14,0-15,0 kg gjerne bare er 40 % av verdien til en kalv som veier over 19,0 kg. På denne måten kan den økonomiske verdien av en kalv økes betydelig ved å redusere reintallet i reinbeitedistrikter som i dag ikke har en økologisk bærekraftig bruk av tilgjengelige beiteområder.

En reduksjon i reintall og høyere slakteuttak i de aktuelle reinbeitedistriktene vil etter departementets vurderinger medføre forbedringer i følgende hovedfaktorer:

- Økning i andel merket kalv om høsten.
- Økning i gjennomsnittlig slaktevekt for alle dyrekategorier.
- Økning i pris fra slakteri til reinerier ved salg av rein til slakting.

En reduksjon i reintall vil for de aktuelle reinbeitedistriktene etter departementets vurdering medføre forbedret drift gjennom:

- Reduserte driftskostnader knyttet til gjeting.
- Reduserte kostnader knyttet til tilleggsføring.
- Reduksjoner i tap av rein.

Det er også viktig å ta hensyn til situasjonen for de reinbeitedistriktene som har et balansert reintall på sine beiteområder, men som ikke får utnyttet potensialet for produksjon og inntjening fullt ut. Et lavere reintall i flyttesystemene totalt sett ville også medført en bedre kalvetilgang for disse distriktene, og mulighet for økt uttak av slaktedyr. I enkelte tilfeller er det mulig å anta et potensial for 40 pst. økning i antall slaktedyr når reintallstilpasningen er gjennomført.

Departementet vil understreke alvoret i situasjonen i de områdene av Finnmark der ca 40 pst. av denne årlige tilveksten blir tapt som følge av årsaker knyttet til den høye reintettheten. En fortsettelse av dette utviklingsløpet bidrar verken til en økologisk eller økonomisk bærekraftig utvikling av næringen.

4.4 Markedsforhold

4.4.1 Innledning

Et velfungerende reinkjøttmarked er avgjørende for å nå reindriftspolitiske mål. Dette gjelder gjennom hele verdikjeden fra vidde til bord. Et velfungerende marked vil også være viktig for reinerienes oppfølging av bruksreglenes krav til reduksjon av reintallet.

Etter ønske fra næringen ble avtalepartene i forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2002/2003 enige om å oppheve målprisen på reinkjøtt. Etter den tid har man hatt fri prisdannelse på reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet har gitt. Siden 2003 er det heller ikke gitt anledning til import av reinkjøtt til redusert toll.

Markedstiltak er i utgangspunktet et ansvar for næringen og aktørene i verdikjeden. Gjennom de erfaringer som er høstet har det imidlertid vist seg at det kan være behov for et mer direkte engasjement fra statens side. Hovedgrunnen til dette er at oppfølgingen av reintallstilpasningen i Finnmark krever en mer aktiv offentlig innsats.

4.4.2 Slakting og omsetning av reinkjøtt

Vårflokken har de siste årene bestått av om lag 250 000 rein. Sammensetningen av denne flokken er om lag 74 pst. simler, 20 pst. fjorårskalv og 6 pst. okser. Det gjennomsnittlige slakteuttaket på landsbasis er 33% av vårflokken. Gjennomsnittlig slakteuttak de siste fem årene er på ca 85 000 rein. Med en gjennomsnittsvekt på 22,5 kilo, gir dette et slaktekvantum på 1900 tonn. Av dette kvantumet slakter reinerierne årlig 300 tonn for privat forbruk og omsetning i nærmarkedet.

Hvert år går nesten 1600 tonn av slaktet gjennom vel 20 registrerte slakterier i Norge. I et normalår sendes det rundt 1100 tonn reinkjøtt ut i markedet i form av produkter med ulik bearbejningsgrad.

Departementet vil påpeke at reinkjøttet har flere fortrinn i konkurransen om forbrukerne. Reinkjøttet er smaken av vidda fordi dyrene beiter i villmark, følger årstidsvariasjonene og preges av omgivelsene. Men reinkjøttet er også smaken av kultur, forankret i århundrelange tradisjoner og en livsform som er tilpasset dyrenes behov. Reinkjøttet har en historie, og det er produsert under harde, men naturlige forhold – på naturens egne premisser. Det er derfor Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt benytter begrepet "helten på vidda" i

sin markedsføring av reinsdyrkjøtt som det smaksrike og møre kjøttet.

Markedsutvalgets arbeid underbygges av bl.a. undersøkelser gjennomført i regi av MatPrat som viser at rein er det kjøttslaget flest nordmenn synes er mest smakfullt. Samtidig viser forskning at reinkjøttet er noe av det sunneste du kan spise. Reinkjøttet har det høyeste innholdet av antioksidanter, og fettene inneholder sunne fettsyrer.

Markedet for reinsdyrkjøtt har siden sist sommer hatt en positiv utvikling. Utover et aktivt arbeid fra Markedsutvalget for å gjenskape tilliten til reinsdyrkjøttet i markedet, har aktørene i verdikjeden arbeidet aktivt for å heve kjøttet opp til eliteklassen når det gjelder matspesialiteter. En større andel av reinkjøttet har nå gått over fra frysedisker til fordel for ferskvardisken. Kvaliteten på reinproduktene har økt. Dette gjelder både de enkelte stykningsdelene og selve presentasjonen av produktene i butikk. I tillegg har reindriften og reinsdyrkjøttet fått mye positiv oppmerksomhet gjennom "Det norske Måltid" og NRKs nye serie de "Åtte årstider".

Imidlertid foreligger det etter departementets vurdering fortsatt et betydelig verdiskapingspotensiale for reinkjøtt. I arbeidet med å få realisert dette verdiskapingspotensialet vil Reinprogrammet være sentralt. Fremover vil det bl.a. være viktig å styrke reinkjøttbedriftene slik at både stabiliteten og volumet i leveransene øker. Samtidig må høy kvalitet fortsatt stå sentralt, og det må etableres bedre distribusjonsløsninger for å sikre at reinkjøttet kommer ut til de betalingsvillige markedene. Reinkjøttbransjen må styrke sin markedskompetanse. Det må gjennomføres markedsanalyser i de markedene man ønsker å etablere seg i, og hvilke produkter som etterspørres. Dette er avgjørende kunnskap for å overleve i et presset marked.

Nøkkelen for å lykkes i dette arbeidet er samarbeid. Reinkjøttbransjen må sette seg som mål og samarbeide der de kan – og konkurrere der de må. Gjennom økt samarbeid i verdikjeden vil man kunne få et mer effektivt arbeid i forhold til å styrke bl.a. markedskanaler, produktutvikling og salg. Dette vil også kunne påvirke prisnivået for reinkjøtt positivt.

Departementet vil understreke at reindriften er i en unik situasjon hvor potensialet for etterspørsel er langt større enn potensialet for produksjon. I dette ligger det store muligheter for økt verdiskaping. Departementet ser det som viktig at det legges til rette for at hele verdikjeden fra vidde til bord, gjennom samarbeid, får utnyttet dette potensialet.

4.4.3 Oppfølging av reguleringslageret

I løpet av høsten 2010 ble avtalepartene enige om å etablere en midlertidig reguleringsordning fram til 31. mars 2011. Bakgrunnen for enigheten var å legge til rette for at reieneierne fikk slaktet, og slik forhindre at flere reindrifftsfamilier kom i en vanskelig økonomisk situasjon. Tiltaket fungerte etter hensikten, og ved utgangen av reguleringsperioden lå det totalt 513 tonn på lager.

Partene var enige om at kostnadene til reguleringsordningen ble finansiert innenfor reindrifftsavtalens rammer, jf. kap. 1151 post 51 "Reindrifftsens utviklingsfond". I 2010 ble det satt av 2,8 mill. kroner til ordningen. I forbindelse med Stortingets behandling av proposisjonen om Reindrifftsoppjøret 2011/2012, ble det bevilget en økning på Reindrifftsavtalen 2010/2011 med 7,0 mill. kroner. Det var forutsatt at bevilgningen skulle dekke utgiftene til oppfølging av reguleringslageret. Videre ble det omdisponert 9,5 mill. kroner i forbindelse med Stortingets behandling av reindrifftsavtalen 2012/2013. Dette innebærer at det foreløpig er avsatt 19,3 mill. kroner til reguleringslageret.

I Prop. 84 S (2010-2011) *Reindrifftsoppjøret 2011/2012, og endringer i statsbudsjettet for 2011 m.m.* redegjorde departementet for hva som var årsaken til etableringen av reguleringslageret, samt forslag om hvordan reguleringslageret burde avvikles. I den forbindelse vises det til proposisjonens kapittel 4.4, samt forslag til romertallsvedtak nummer tre.

Den 7. juni 2011 behandlet Stortinget Reindrifftsoppjøret 2011/2012. Stortingets flertall bifalt forslaget til reindrifftsoppjør, herunder forslaget til opplegg for avvikling av reguleringslageret.

I samsvar med forslaget ble det lagt opp til en trinnvis avvikling av reguleringslageret. Nortura SA fikk føringer om at gitte retningslinjer for markedsregulering av kjøtt av storfe, fastsatt av Omsetningsrådet 23. juni 2009 med hjemmel i omsetningsloven, skulle benyttes så langt de passet. Videre at salget fra reguleringslageret skulle gjennomføres på åpne og konkurransenøytrale vilkår. Det ble åpnet for salg fra lageret den 20. juni 2011. Dette salget hadde som hovedformål å gi et tydelig signal om et mulig prisbilde for kommende slaktesesong, og dermed gi aktørene muligheter til å tilpasse sine planer. Totalt ble det åpnet for salg av 120 tonn fra lageret. Prisen for hel voksen rein og kalv av beste klasse, ble satt til henholdsvis 61,- og 60,- kroner per kilo.

I løpet av august måned meddelte departementet til Nortura SA at det ikke ville bli gjort endringer verken i de priser eller kvantum som ble frigjort for salg fra reguleringslageret i juni. Bakgrunnen for dette var at man registrerte en betydelig økning i salget av reinkjøtt gjennom sommermånedene, samt at man ikke ønsket å forstyrre markedet ved inngangen til ny slaktesesong ved å frigjøre ytterligere kvantum for salg fra reguleringslageret.

Per 1. mars 2012 var lageret på 417 tonn, fordelt med 118 tonn voksen rein, 173 tonn kalv, 37 tonn småkjøtt og 89 tonn finnbiff. For å stimulere til en rask avvikling av lageret og legge til rette for at reinkjøttbedriftene kunne arbeide for økt salg gjennom våren, valgte departementet i slutten av slaktesesongen 2011/2012 å sette et frysefradrag på 5 kroner per kilo for hel rein. Videre ble det satt et frysefradrag på 5 kroner per kilo for småkjøttet og skavråstoffet i juli 2012.

Disse frysefradragene bidro til at reguleringslageret ble tømt. Påløpte kostnader med reguleringslageret dekkes av tidligere avsetninger, samt en omdisponering av tidligere mindreforbruk på kapittel 1151.

4.5 Reinprogrammet

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2012/2013 ble avtalepartene enige om å utvikle Verdiskapingsprogrammet for rein (VSP-rein), og etablere et nytt program tilsvarende Lokalmatprogrammet. Det nye programmet er gitt navnet Reinprogrammet. Reinprogrammet skal særlig sikre ivaretagelsen av VSP-rein sine kunders utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter inngå i programmet.

Med bakgrunn i de siste års utvikling i reinkjøttmarkedet samt statusen hos VSP-rein sine kunder, er det avgjørende viktig at disse bedriftene i det videre gis en særskilt og individuell oppfølging. Dette gjelder særlig i forhold til kompetanseheving og veiledning knyttet til forretningsdrift, markedskompetanse, nettverksbygging og produktutvikling. Samtlige av disse områdene er av avgjørende betydning for å sikre videre drift og en videreutvikling av bedriftene. I tillegg er det viktig at det stimuleres til samarbeid med andre småskalaprodusenter både innenfor og utenfor reinkjøttbransjen om distribusjon og salg i butikk og horeca markedet. I den forbindelse vil det være viktig å få utarbeidet gode markedsplaner for pro-

ducentene for å finne ut hvilke varer som kan selges i butikk, horeca markedet eller gjennom andre arenaer for salg av lokalproduserte varer. Det sentrale er å få utviklet produkter som forbrukeren vil ha, og kanalisere disse til riktige markeder.

Det foreligger også mulighet for å utvide reindriftenes inntektsgrunnlag gjennom reiselivsbasert næringsvirksomhet. Reinprogrammet skal styrke satsingen innenfor dette området. Dette må sees i sammenheng med Innovasjon Norges generelle tjenester og Sametingets ordninger.

VSP-rein utelukket i utgangspunktet de bedriftene som ikke er eid av reieneiere. Reinprogrammet skal legge til rette for samarbeidstiltak mellom disse bedriftene og reieneierne, samt mellom disse bedriftene og de reieneiereide bedriftene.

Når det gjelder de økonomiske rammene for programmet, beslutes disse gjennom de årlige forhandlingene om reindrifftsavtalen. Tilsvarende som for VSP-rein er det ikke fastsatt noen tidshorison for Reinprogrammet.

Hovedmålet for Reinprogrammet er å oppnå mer verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter fra rein. Målgruppen for Reinprogrammet er:

- Reieneiereide foredlingsbedrifter med hovedmål å utvikle matspesialiteter basert på reinkjøtt.
- Reieneiere som samarbeider med foredlingsbedrifter der råvarene går til produksjon av matspesialiteter.
- Foredlingsbedrifter og forpliktende produsent-sammenslutninger med hovedmål å utvikle matspesialiteter basert på reinkjøtt.
- Reieneiere som ønsker å starte eller utvikle sin virksomhet knyttet til bruk av reinens biprodukter.
- Reieneiere som ønsker å starte eller utvikle sin virksomhet knyttet til reiseliv hvor matelementet er sentralt.

Satsingen skal komme reindrifftsutøverne til gode. Det betyr at støtte til videreforedlingsbedrifter skal ha en økonomisk effekt for reindriften, enten i form av økt pris eller økt salgsvolum. I særskilte tilfeller kan det også gis støtte til nyetableringer.

Innovasjon i bedriftene skal bidra til markedsbasert og lønnsom næringsutvikling. Reinprogrammet skal vektlegge utvikling og kommersialisering av produkter, prosesser og tjenester som skaper økte verdier for bedriftene. Reinprogrammet kan tilføre bedriftene kompetanse og finansielle ressurser på de områdene de trenger hjelp. Spesielt vil det bli lagt stor vekt på å tilføre bedrif-

tene kompetanse innenfor forretningsdrift, herunder kompetanse om marked og markedsarbeid. Midlene kan bl.a. brukes til vekst og utvikling av markeder, produktkonsepter, nettverksbygging, produsentsammenslutninger, samt distribusjons- og salgsløsninger.

Reinprogrammet består av ulike finansieringsordninger til bedrifter, produsenter og produsentsammenslutninger som ønsker å vokse eller utvikle produkter som kunden er villig til å betale mer for. Programmet er organisert i følgende ordninger:

1. *Bedriftsutvikling.*
2. *Kompetansetiltak.*
3. *Felles omdømme- og markedsføringstiltak.*

Reinprogrammet koordineres av Innovasjon Norge på bakgrunn av oppdragsbrev fra Landbruks- og matdepartementet. Det legges stor vekt på nasjonal forankring av programmet. Videre legges det stor vekt på koordinering og samarbeid med lokalmat- og reiselivssatsingen i Innovasjon Norge for øvrig.

Utviklingsprogrammet ledes av en Styringsgruppe oppnevnt av LMD og består av 5 medlemmer:

- 2 representanter fra Landbruks- og matdepartementet
- 2 representanter fra NRL
- 1 representant fra Sametinget

Styringsgruppen og dets varamedlemmer er oppnevnt for 3 år. NRL leder styringsgruppen.

4.6 Sikring av reindriftens arealer

Tilgang til arealer er en forutsetning for at næringen skal kunne fortsette med den nomadiske driftsformen. Denne driftsformen danner basisen for en økologisk bærekraftig beiteutnyttelse, og departementet vil derfor fortsatt prioritere innsatsen på dette området.

Reindrifften er særlig sårbar for negative påvirkninger som reduserer størrelsen eller kvaliteten på beitelandet, eller som på andre måter forstyrrer reinens utnyttelse av arealene. Næringen påvirker også sitt eget beitegrunnlag, hovedsakelig som grad av beitebelastningen, motorisert ferdsel på barmark og ulike gjerdesystemer.

Annen menneskelig aktivitet kommer imidlertid i tillegg til næringens egen påvirkning og den naturlige forstyrrelsen fra rovvilt og insekter som reinen alltid har måttet leve med. De energimesige marginene er til tider så små at nevnte til-

leggsforstyrrelser kan få alvorlige konsekvenser for dyrenes kondisjon. Reinen svekkes gjennom økt energiforbruk og/eller redusert fórintak. Dette som følge av tap av beiteland, økt aktivitet, redusert beitetid eller større beitekonkurranse i gjenværende, uforstyrrede områder og eller/ikke optimal beitebruk.

I flere lover er det nå etablert en rekke nye verktøy som legger til rette for å følge opp nasjonale mål om å sikre det materielle grunnlaget for den samiske reindrifften. Fremover vil det være sentralt at disse verktøyene blir aktivt tatt i bruk. Ved bruk av virkemidlene er det helt avgjørende at de ulike aktørene får en felles virkelighetsforståelse, og som gir grunnlag for god samhandling og gode løsninger. Dette krever et høyt kunnskapsnivå hos politikere og myndigheter når det gjelder reindrifftens rett til arealer og bruken av disse. Departementet vil videreføre arbeidet med å informere om reindrifftens arealbruk og rettigheter.

Plan- og bygningsloven er den sentrale loven når det gjelder arealforvaltning innenfor reinbeiteområdene. Det er viktig at loven blir brukt for å sikre en tilfredsstillende arealforvaltning innenfor hele distriktets areal. Dette for å skape den nødvendige forutsigbarheten for distriktet, samt muliggjøre en samlet vurdering av ulike tiltak innenfor distriktets grenser. Helhetlige planer vil også være mindre arbeidsbelastende for distriktet ved at de slipper å forholde seg til delplaner.

Plan- og bygningsloven gjør det også mulig å få utarbeidet planretningslinjer/planbestemmelser for de arealene som er av særlig viktighet for en bærekraftig reindrift. Landbruks- og matdepartementet er i oppstartsfasen sammen med Miljøverndepartementet i arbeidet med å få etablert planretningslinjer/planbestemmelser for reindrifftsområdene. Departementet vil legge til rette for at bl.a. NRL blir en aktiv samarbeidspartner i dette arbeidet.

Departementet foreslo i Meld. St. 9 (2011-2012) å gi jordskifteretten kompetanse til også å avklare interne rettighetsforhold i reindrifften ved rettsutgreiing.

Etter departementets vurdering forelå det muligheter til å fremme et slikt lovforslag for Stortinget allerede våren 2013 for å gi jordskifteretten kompetanse til å kunne gjennomføre rettsutgreiingsaker internt i reindrifften. Imidlertid ønsket verken Sametinget eller NRL å gjennomføre denne endringen nå. Bakgrunnen for dette var at de ønsket en større gjennomgang av bruken av jordskifteretten knyttet til interne forhold i reindrifften. Sentralt ved en slik gjennomgang var

hvordan man skal øke jordskifterettens reindriffts-kunnskap. Departementet slutter seg til viktigheten av at jordskifteretten har tilstrekkelig reindrifftskunnskap dersom den skal gis kompetanse til å avgjøre interne forhold i reindrifften. På den annen side er det departementets syn at en rettsutgreiing for å avklare rettighetsforholdene mellom siidaer ikke skiller seg vesentlig fra de rettsutgreiinger som jordskifteretten gjennomfører i dag. På tross av dette forholdet har departementet etter en helhetsvurdering valgt å imøtekomme Sametinget og NRL, og ikke fremme nevnte endringer på nåværende tidspunkt.

I det videre vil departementet arbeide for å sikre at NRL blir konsultert i arealsaker på lik linje med Sametinget. I tillegg vil departementet ta initiativ til at det foretas en gjennomgang av mulige utfordringer for reindrifftens arealtilgang og drift som følge av de verneplanene som er gjennomført de siste årene. I tillegg vil det også framover være sentralt at forskningsprosjekter som gir mer kunnskap om ulike tiltaks innvirkning på reindrifften, blir prioritert.

4.7 Tap av rein grunnet rovvilt

Reindrifften i hele landet har hatt økende tap det siste tiåret, og i samme periode har det vært en økning i rovviltbestandene. I 2011 meldte reindrifften i alt 75 000 dyr tapt, av disse ble 19 500 erstattet som tap til rovvilt. Rovvilt utgjør således en betydelig del av tapet. Andre årsaker til tap av rein er påkjørsler, sykdom, ulykker og sult. Av det totale tapet reindrifften oppgir gjennom melding om reindrifft, utgjør om lag 80 - 90 pst. tap til rovvilt.

Reinen er særlig sårbar for tap til rovdyr på senvinteren og i kalvingsperioden om våren, det er derfor et forvaltningsmål å beskytte reinens kalvingsområder mot yngling av rovvilt. Rein i dårlig kondisjon er særlig tapsutsatt, og nyere forskning viser at dårlig beitetilgang på grunn av ugunstig værforhold eller for høyt reintall øker tapene betraktelig. Tapsrisiko generelt forklares av driftsformen med helårs beiting i ofte utilgjengelig og uoversiktlig terreng, noe som også gjør det svært vanskelig å finne rein som er tatt av rovvilt. Det har over tid vært en økning i erstatningsutbetalinger for rein tapt til rovvilt. Dokumentasjonsgraden er svært lav i reindrifften ved at om lag 5 pst. av erstattet tap er dokumentert.

Erstatningsutbetalingene blir skjønsmessig beregnet ut i fra dokumentert tap vurdert opp mot tapsrisiko. Dette medfører at utbetalingene varie-

rer mellom de ulike reinbeiteområdene, og kan bidra til et økt konfliktnivå mellom næring og myndigheter. Det ble etablert en arbeidsgruppe i 2010 til å utrede om dagens erstatningsordning for tap av tamrein til rovvilt burde legges om, og eventuelt hvordan det skulle gjøres. Gruppen har avlevert en rapport våren 2011 der de anbefaler en trinnvis omlegging til en risikobasert erstatningsordning. Det er blant annet behov for mer kunnskap om rovvilt i de ulike områdene og andre tapsårsaker i reindrifften. Miljøverndepartementet følger opp arbeidsgruppens rapport.

Jerv, gaupe og kongeørn er de største skadevolderne i reindrifften. Rovviltforliket av juni 2011 sier rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær bestandsmålet som mulig, og at forvaltningen iverksetter de tiltak som er nødvendige i tråd med forliket. Hovedvirkemidlene i bestandsreguleringen av disse artene er lisensfelling og kvotejakt. Ved ekstraordinært uttak og skadefelling brukes egne fellingslag og Statens naturoppsyn.

Utviklingen det siste tiåret med økende og til dels svært høye tap i deler av de sørsamiske områdene er særlig bekymringsfull. Studier av produksjon og tap i reindrifften sør for Finnmark viser at i kystnære områder er vinterbeitene en særlig knapphetsfaktor for produksjon. I disse distriktene ligger tetthet av rein betydelig lavere enn i Finnmark. Selv om slaktevekter i gjennomsnitt ligger noe høyere enn gjennomsnittet i Finnmark er produksjonen svært lav, dyrene er særlig sårbare for vanskelige værforhold om vinteren og rovvilt. Det er til dels vanskelig å skille ut hvordan tilgang på vinterbeite, værforhold og klima og rovvilt hver for seg påvirker produksjonen i disse områdene. Mye tyder likevel på at et økt slakteuttak vil kunne redusere tap i disse områdene. Det er en kjensgjerning at rovvilt er en stor utfordring for reindrifften i disse områdene, og det er behov for en særskilt oppfølging for å sikre næringsgrunlaget. Miljøverndepartementet har iverksatt et eget prosjekt for å studere tapsårsaker i Nord-Trøndelag.

4.8 Konvensjonen mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder med mer

Reindrifftssamenes flyttinger mellom årstidsbeitene har pågått i århundrer og lenge uten hinder av nasjonalstatsgrensene. Etter at Finland kom under russisk herredømme på begynnelsen av 1800-tallet, ble grensen mot Norge stengt i 1852.

Strekningen langs den norsk/finske grensen danner få naturlige hindringer for rein. Uten effektive sperringer vil rein fra de to landene krysse grensen med de ulemper dette vil medføre.

Den første konvensjonen som regulerer dette forholdet er fra 1922. Deretter fulgte konvensjonen av 1952. Gjeldende konvensjon ble undertegnet i Helsingfors 3. juni 1981.

Gjeldende konvensjon avviker i substans ikke vesentlig fra 1952- konvensjonen. Gjerdetraseene ble noe endret, og enkelte steder ble det åpnet for en noe større gjerdeavstand fra riksgrensen. I tillegg ble fremgangsmåten ved tilbakeføring av rein som har krysset grensen forenklet. Det er oppført gjerder sammenhengende langs riksgrensen, unntatt strekningen Angeli til Riksrøys 343, en distanse på vel 200 kilometer.

Konvensjonen av 1981 er gjort til norsk lov, jf. lov i henhold til konvensjon av 3. juni 1981 mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to riker, av 11. mars 1983.

Under konvensjonens funksjonstid har det vært problemer med rein som har trukket over grensen. Dette har medført skader på jordbruksarealer og sammenblandinger med andre reinflokker. De siste årene har det vært flere tilfeller hvor norsk rein har krysset grensen og gjort skade på jordbruksarealer på finsk side i Tanadalen. Dette har medført betydelige erstatningsutbetalinger over LMD sitt budsjett.

Årsakene til at reinen trekker over grensen er flere. Her kan det vises til manglende gjerde mellom Angeli til Riksrøys 343, et for høyt reintall i enkelte distrikter, endrede driftsforhold, samt klimatiske forhold som innebærer et endret trekk på reinen.

Mange av de problemene som man har knyttet til rein som trekker over grensen, viser at dagens grensegjerdekonvensjon ikke fungerer tilfredsstillende.

I medhold av konvensjonen er det oppnevnt en norsk/finsk reingjerdekommisjon på fire medlemmer som har ansvaret for å overvåke bygging og vedlikehold av gjerdestrekningene. Denne kommisjonen fremmet høsten 2007 forslag om at det gjennomføres en revisjon av konvensjonen. Konkret har kommisjonen fremmet forslag om at det oppføres et konvensjonsgjerde på norsk side også i det område hvor det i dag ikke er et gjerde. Videre at det utarbeides nye og mer funksjonelle og smidige erstatningsordninger i de tilfeller rein krysser grensen og gjør skade, samt at det gjen-

nomføres en gjennomgang av samtlige gjerdestrekninger.

Etter kontakt med finske myndigheter startet man vinteren 2012 forhandlinger om en revisjon av gjeldende konvensjon. Den norske forhandlingsdelegasjonen ledes av Landbruks- og matdepartementet. I tillegg er Utenriksdepartementet, reindriftsnæringen, politimyndigheten, Statens reindriftsforvaltning og Fylkesmannen i Finnmark representert i den norske forhandlingsdelegasjonen.

Forhandlingene har tatt lengre tid enn først antatt. Dette skyldes flere forhold, men behovet for gjennomføring av utredninger knyttet til konsekvenser ved bygging av nye gjerder har vært sentralt.

Det tas sikte på at forhandlingene er avsluttet i løpet av våren/sommeren 2013.

4.9 Grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige

Konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite gjaldt i utgangspunktet fram til 30. april 2002. For å utrede spørsmålet om ny konvensjon ble det i 1997 nedsatt en norsk-svensk reinbeitekommisjon som avgav sin innstilling i mai 2001.

På bakgrunn av Kommisjonens innstilling og høringsuttalelser til denne, fremsto det som klart at det ville gjenstå et betydelig arbeid før Norge og Sverige kunne bli enige om en ny konvensjon. Konvensjonen av 9. februar 1972 ble derfor, ved avtale mellom de to land, forlenget med tre år fram til 30. april 2005.

Under forhandlingene klarte ikke partene å komme til enighet, og kom heller ikke til enighet om ytterligere forlengelse av 1972-konvensjonen. Da denne opphørte å gjelde 1. mai 2005, inntok man på svensk side det standpunkt at Lappekodsillen alene skulle regulere den grenseoverskridende reindriften og at noen ytterligere særskilt lovgivning ikke var nødvendig. Stortinget vedtok 17. juni 2005, jf. Ot.prp. nr. 75 (2004-2005), endringer i lov 9. juni 1972 om reinbeite mellom Norge og Sverige. Denne innebar at forvaltningssystemet i henhold til 1972-konvensjonen ble videreført på norsk side i påvente av en ny konvensjon. Svenske samebyer ble dermed i hovedsak gitt tilgang til de samme områder og på samme vilkår som under 1972-konvensjonens gyldighetstid. Dette innebærer at rettstilstanden for den grenseoverskridende reindriften etter 1. mai 2005 har vært forskjellig i de to land.

Forhandlingene med Sverige om en ny reinbeitekonvensjon ble tatt opp igjen i desember 2005 og slutført i februar 2009. Delegasjonene kom da til enighet om utkast til konvensjon med tilhørende vedtekter for de felles forvaltningsorganer som foreslås opprettet og områdeprotokoll med den geografiske områdefordelingen, herunder nærmere bestemmelser om gjerder.

En framforhandlet ny reinbeitekonvensjon ble parafert av de to lands forhandlingsledere 24. februar 2009. Landbruks- og matminister Lars Peder Brekk og landsbygdsminister Eskil Erlandsson undertegnet konvensjonen 7. oktober 2009. Gjennom undertegningen har de to land forpliktet seg til en videre oppfølging mot ratifikasjon og ikrafttredelse. Konvensjonen har deretter vært på høring i begge land, og høringen ble avsluttet rundt årsskiftet 2010/2011. Det har også vært konsultasjoner om saken både med Sametinget og NRL i april 2009.

Det var nye konsultasjoner med Sametinget 6. april 2011. Deretter mottok landbruks- og matministeren og den svenske landsbygdsministeren felles henvendelse ved brev av 6. mai 2011 fra sametingspresidentene i de to land vedrørende et møte mellom de to ministrene, de to sametingspresidentene og lederne i NRL og SSR.

Det ble 21. september 2012 avholdt møte i Stockholm mellom landsbygdsminister Eskil

Erlandsson, landbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum, sametingene i de to land, og Norske Reindrifftsamers Landsforbund og Svenske Samers Riksforbund.

Det ble her bestemt at sametingene i Norge og Sverige og reindrifftsorganisasjoner i begge land skal arbeide videre for å komme til enighet om en ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon, slik at den kan bli ratifisert og iverksatt. Det norske Sametinget skulle ha ansvaret for å lede prosessen. Det ble satt en frist på ett år for dette arbeidet.

Dersom dette arbeidet ikke leder frem til noen enighet, er ansvarlige myndigheter i begge land innstilt på å slutføre prosessen gjennom ratifikasjon og ikrafttredelse av det forhandlingsresultatet som forelå i 2009. Norge og Sverige har nå vært uten en konvensjon om grenseoverskridende reindrift siden 2005, en situasjon som er svært uheldig for reindriften i begge land.

I og med at ny Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ennå ikke er operativ, er situasjonen fortsatt slik at mangel på avtale forhindrer norske reinbeitedistrikt i å bruke vinterbeiter i Sverige. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene, innebærer Reindrifftsavtalen 2013/2014 forslag om å omdisponere 1,6 mill. kroner til føring og andre tiltak fra kapittel 1147 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2013.

5 Tilrettelegging for slakting og omsetning av reinkjøtt – Bruk av mindreforbruket fra 2012 kapittel 1151 post 75

Oppfølgingen av bruksreglene krever økt uttak av slakterein. I dette arbeidet er det av sentral betydning at virkemidlene over reindrifftsavtalen samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål. Departementet understreker viktigheten av at man har oppmerksomheten rettet mot alle ledd i verdikjeden, fra vidde til bord, når tiltak vurderes for økt slakting og omsetning av reinkjøtt.

Under forutsetning om at Stortinget godkjenner en omdisponering av 12,0 mill. kroner av mindreforbruket fra 2012 på kapittel 1151 post 75 til kapittel 1151 post 51, ble partene i forbindelse med forhandlingene om reindrifftsavtalen 2013/2014 enige om å benytte mindreforbruket til følgende tiltak:

- Etablering av et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt.
- Etablering av et rapporteringssystem som sikrer løpende rapportering fra slakteri- og videreforedlingsbedrifter.
- Styrking av Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt sine planlagte kampanjer høsten 2013.
- Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slakting av rein.

5.1 Etablering av et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt

---

I dag er det til dels store variasjoner mellom slakterienes klassifisering av reinsdyrkjøtt. Selv om det er gjennomført en rekke kvalitetstiltak, er det fremdeles kvalitetsforskjeller på det reinkjøttet som går ut i markedet. Gjennom en mer stabil kvalitet ligger det et betydelig verdiskapingspotensial for reinkjøtt. Et nasjonalt klassifiseringssystem vil øke stabiliteten i kvaliteten, og sikre at reinkjøttet faktisk leverer på kvalitet. Samtidig vil et klassifiseringssystem virke stimulerende for reineieren til å produksjonsoptimalisere, og å ha slaktedyret med best mulig kvalitet. I tillegg vil et nasjonalt klassifiseringssystem bidra til å få en

bedre oversikt over produksjonen og skape trygghet for en likebehandling blant reineierne.

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2012/2013, ble avtalepartene enige om å gjennomføre et forprosjekt for å få utredet mulighetene for et nasjonalt klassifiseringssystem for rein i Norge. Animalia fikk oppdraget. Animalia, som presenterte sin rapport for avtalepartene under forskriftsmøtet i Tromsø juni 2012, anbefaler at det innføres et nasjonalt klassifiseringssystem for rein i Norge.

Det skal nedsettes en arbeidsgruppe med representanter fra NRL, Reindrifftsforvaltningen, PRL og Animalia som får i oppgave å utarbeide et forslag for et nasjonalt klassifiseringssystem på reinsdyrkjøtt. Arbeidsgruppen ledes av NRL.

Sett ut fra formålet og slakteristrukturen på reindrifftsområdet, ser avtalepartene det som viktig at det tas sikte på at systemet blir så enkelt og funksjonelt som mulig med begrensede driftskostnader. Konkret skal det tas utgangspunkt i dagens Europ system. Videre bør det etableres felles rutiner for veiing av slakt, standardisering av varmvektstrekking, regler for pussing/trimming og merking av slakt. I tillegg skal forslaget omfatte forslag til administrering av ordningen, herunder opplæring og kontroll, samt finansiering av ordningen. Innføring av en sertifiseringsordning for klassifiserer på reinsdyrkjøtt skal også vurderes.

Det tas sikte på å få et nasjonalt system etablert før slaktesesongen 2013/2014.

Det settes av 2,0 mill. kroner til utarbeidelse og implementering av et nasjonalt klassifiseringssystem på Reinsdyrkjøtt.

5.2 Etablering av et rapporteringssystem som sikrer løpende rapportering fra slakteri- og videreforedlingsbedrifter

---

Dagens rapportering fra slakteriene og videreforedlingsbedriftene er ikke tilfredsstillende. Riktig

rapportering er avgjørende grunnlag for Markedsutvalgets arbeid. Videre gir manglende rapportering utfordringer i forhold til behandling av søknader om tilskudd og utarbeidelse av både totalregnskapet og ressursregnskapet. Utfordringene i dag er særlig knyttet til manglende eieridentifisering av dyrene innen tidsfrist for rapportering, kvalitetssikring av prisopplysninger og manglende løpende rapportering. I tillegg vil et nasjonalt klassifiseringssystem på reinsdyrkjøtt stille nye krav til rapportering.

Avtalepartene vurderer det som sentralt at et nytt system inkluderer registrering av slakt med tilhørende opplysninger lik det som per i dag framkommer i slaktejournalene, registrering av lagerbeholdning og automatisk oppdatering ved endring i lagerbeholdningen. Ut fra dette systemet kan slakteriene generere avregningsbilag. På den måten sikrer man at prisene er de samme i rapporter og i reineiernes bilag. Man sikrer seg fortløpende oppdatering av slakterislakt og lagerbeholdning. Både Statens reindriftsforvaltning og Statens landbruksforvaltning (SLF) kan hente ut sine tall herfra. For at dette skal fungere, er man imidlertid fortsatt avhengige av at dyrene eierfester før slakteriprosessen igangsettes.

Ingen andre enn slakteriet selv har tilgang til egne detaljerte opplysninger, men statlige instanser må kunne hente ut informasjon til statistisk bruk. Slakteriene registrerer slakt og tilgang/avgang til lager, mens videreforedlingsbedrifter registrerer lagerbeholdning.

Statens reindriftsforvaltning har allerede initiert samarbeid med skatteetaten med sikte på felles og enhetlig rapportering. Framover vil det være viktig at man gjennom samarbeid kan harmonisere forskrift og regelverk på en slik måte at slaktejournaler innrapporteres raskere og bedre. Dette vil gjelde både slaktetall og lagerbeholdning. I dag rapporteres lagerbeholdning via SLF's portal, og Statens reindriftsforvaltning innhenter opplysningene via SLF. Det tas sikte på at en fremtidig løsning vil være en felles rapporteringsportal med SLF og skatteetaten både for slakt og lagring.

Det nedsettes en arbeidsgruppe bestående av Statens reindriftsforvaltning, NRL, SLF og PRL for å utarbeide et nytt web-basert rapporteringssystem. Statens reindriftsforvaltning leder arbeidsgruppen.

Det er viktig å få et nytt operativt rapporteringssystem på plass før slaktesesongen 2013/2014.

Det settes av 2,0 mill kroner til utarbeidelse og implementering av et nytt rapporteringssystem.

5.3 Styrking av Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt sine planlagte kampanjer høsten 2013

Markedsutvalget har i sitt innspill til avtaleforhandlingene spilt inn behov for å styrke høstens kampanjer. Behovet har sin bakgrunn i at utvalget legger til grunn en økning av slakteuttaket høsten 2013 grunnet prosessen med en tilpassing av reingtallet, samt at bransjen har meldt tilbake at de ønsker noe større trykk på kampanjene ved starten av slaktesesongen (tidlig-høstkampanje).

Avtalepartene støtter markedsutvalgets vurderinger. Det settes av 500.000 kroner for å styrke kampanjene høsten 2013.

5.4 Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slakting av rein

---

Med bakgrunn i behovet for å øke slakteuttaket av rein, er det i flere distrikt behov for en oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyr.

De lokale områdekantorene skal i samarbeid med NRLs lokallag gjennomføre en prosess for en kartlegging av investeringsbehov knyttet til infrastruktur i det enkelte området. Videre skal det gjennomføres en prioritering i forhold til det behovet som foreligger. Kartleggingen skal resultere i en rapport som sendes Statens reindriftsforvaltningen i Alta. Med bakgrunn i oversendte rapporter, foretar RUF-styret en prioritering av hvilke områder og distrikt som skal prioriteres. Denne prioriteringen, sammen med strategisk plan fra våren 2012, skal legges til grunn ved behandling av søknadene fra distriktene.

Avtalepartene legger til grunn at RUF-styret har de nødvendige rapporter innen 1. mai slik at man kan få behandlet søknader om tilskudd til infrastrukturtiltak allerede våren 2013.

Det settes av 7,5 mill. kroner utover RUF's ordinære ramme til infrastrukturtiltak i reindriften.

6 Nærmere om Reindrifftsavtalen 2013/2014

6.1 Økonomisk ramme og periode

Det foreslås at bevilgningen for Reindrifftsavtalen 2013/2014 settes til 109,5 mill kroner. Avtalen vil tre i kraft 1. juli 2013 og gjelde til 30. juni 2014. Reindrifftsavtalens økonomiske ramme og fordeling gjelder budsjettåret 2014. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2013-2014) for Landbruks- og matdepartementet. Foreliggende proposisjon om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen.

6.2 Priser

Fram til og med Reindrifftsavtalen 2001/2002 definerte man en målpris for reinkjøtt. Målprisen var ikke en maksimalpris, men en pris som avtalepartene mente var mulig å oppnå i markedet under de aktuelle markedsforhold. Importvernet for reinkjøtt var koblet til reindrifftsavtalens målprissystem ved at målprisen var styrende for utløsning av administrativ tollnedsettelse, og størrelsen på tollsatsene ved slik nedsettelse. Under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2002/2003 ble imidlertid avtalepartene enige om å oppheve målprisen for reinkjøtt fra og med dette avtaleåret. Dette innebærer fri prisdannelse for reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet gir. Denne ordningen videreføres for Reindrifftsavtalen 2013/2014. Det vises til nærmere omtale av importordninger under punkt 5.7.

6.3 Utviklings- og investeringstiltak

6.3.1 Økonomisk ramme

For 2014 foreslås en reduksjon av bevilgningen til RUF fra 34,1 mill. kroner til 33,1 mill. kroner. Ut fra fondets økonomiske situasjon, foreslås tildelegingsrammen for 2014 satt lik bevilgningsrammen. Avtalepartene legger til grunn at RUF-styret skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i tildelegingsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke-øremerkede midler

som kan understøtte målsettingene for reindriffts politikken. Så fremt annet ikke er bestemt av avtalepartene, skal frigjøring av tidligere gitte bevilgninger over fondet inngå som en styrking av fondets egenkapital.

6.3.2 Kvinnerettede tiltak

Avsetningen på 1,0 mill. kroner til kvinnerettede tiltak opprettholdes.

Arbeidet med likestilling i reindrifften krever innsats fra flere aktører. Dette gjelder både fra det offentlige ved utforming av virkemidler, fra næringsen selv og fra næringsorganisasjonen.

Gjennom flere år har forhandlingspartene satt temaet likestilling på dagsorden. Det har i den forbindelse blitt etablert ulike ordninger, for eksempel gjennom høyere tilskudd til siidaandeler der en kvinne står som eneste leder, tilskudd ved avløsning ved svangerskap/fødsel, ektefelle-/samboertillegg, innretningen av fagbrevordningen. I tillegg er det hvert år satt av midler til kvinnerettede tiltak over reindrifftsavtalen som forvaltes av Reindrifftsforvaltningen.

NRL har under utarbeidelse en strategi for likestilling i reindrifften. Avtalepartene er enige om at strategien gjøres til gjenstand for grundig behandling i forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015.

Med bakgrunn i NRLs strategiske arbeid, er avtalepartene enig om at det ikke gjennomføres større endringer når det gjelder de kvinnerettede tiltakene for Reindrifftsavtalen 2013/2014.

Reindrifftsforvaltningen skal justere gjeldende retningslinjer for bruk av de kvinnerettede midlene for å sikre både økt bruk og en mer målrettet bruk av midlene. De justerte retningslinjene skal behandles av RUF-styret.

6.3.3 Forskning og utvikling

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes midler til forskning og veiledning i 2013. Det forutsettes at RUF-styret snarlig avklarer årets avsetning. Denne avsetningen skal inkludere 1,0 mill.

kroner til finansiering av NRLs andel i prosjektet ”Reindriftens hverdag”.

Prosjektet ”Reindriftens hverdag” har sin bakgrunn i at økt press på reinbeitearealer, store tap av tamrein til rovvilt, fordommer mot reindriftsnæringen og konflikter i tilknytning til reindriftens rettsgrunnlag har bidratt til negativ innvirkning på enkelte reindriftsutøveres psykiske helse. I den forbindelse har NRL og Samisk nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsevern inngått en samarbeidsavtale om å gjennomføre et forskningsprosjekt om belastningsfaktorer som kan påvirke psykisk helse hos reindriftsutøvere i Norge.

RUF-styret har utarbeidet en ny strategisk plan for bruk av forskningsmidler over reindriftsavtalen. Følgende hovedområder er prioritert i den nye planen:

- arealbruk,
- rein / dyrerelaterte forhold,
- bærekraftig utvikling og institusjonelle endringsprosesser,
- drift og produksjon,
- samfunnsforhold/sosiokulturelle forhold i næringen.

6.3.4 Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN

Det har de senere år vært avsatt midler fra RUF til Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN for å støtte opp under kombinasjonsnæringer hvor reindrift inngår. Formålet med overføringen er å øke den reelle verdiskapingen i tilknytning til reindriftsnæringen. Overføringen er som tidligere år satt til 2,0 mill. kroner.

6.3.5 Konfliktforebyggende tiltak

Hovedformålet med de konfliktforebyggende tiltakene er å redusere konflikten mellom reindriften og det øvrige landbruket. I ”Forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part”, er administrasjonen og avgjørelsesmyndigheten lagt til Innovasjon Norge, avd Troms, og med Landbruks- og matdepartementet som klageinstans. Det er viktig at Innovasjon Norge foretar en grundig kvalitetssikring og prioritering av innkomne søknader sett ut i fra formålet med ordningen. Avsetningen er på 1,45 mill. kroner, herunder 50.000 kroner til administrasjon av ordningen. Dette er tilsvarende avsetning som inneværende avtale.

6.3.6 Reinprogrammet

Det settes av 8,2 mill. kroner til Reinprogrammet, herunder inntil 1,5 mill. kroner til administrering og styring av programmet. I tillegg er avtalepartene enige om at mindreforbruket fra VSP-rein på 8,3 mill. kroner overføres til Reinprogrammet.

Reinprogrammet skal særlig sikre ivaretagelsen av VSP-rein sine kunders utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter inngå i programmet.

Avtalepartene er enige om å videreføre programmet i sin nåværende form. Dette gjelder innretning, styring og administrering av programmet.

Med bakgrunn i at store deler av bevilgningen til Reinprogrammet er bedriftsrettet støtte, er avtalepartene enige om at det etableres en klageordning for Reinprogrammets brukere tilsvarende som for brukerne av VSP-rein.

For nærmere omtale av strategiene for Reinprogrammet vises det til kapittel 4.6.

6.3.7 Fagbrevordningen

Det settes av 2,0 mill. kroner til fagbrevordningen. Reindriftsforvaltningen utbetaler bevilgningen på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2013/2014. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre institusjoner/departementer skal spesifiseres både i regnskap og budsjett. Bevilgningen skal dekke lønn til lærlinger, forsikringer, reiser samt drift av opplæringskontoret. Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnes stilling i reindriften, skal opplæringskontoret videreføre prioriteringen av kvinner både blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg påpeker avtalepartene viktigheten av å sikre en geografisk fordeling av lærlingene.

Avtalepartene er enige om at fagbrevordningen er en viktig ordning. Imidlertid er partene fortsatt av den mening at ordningen bør fases ut av reindriftsavtalen når annen finansiering er etablert. Avtalepartene forutsetter at Opplæringskontoret skal arbeide aktivt med dette som siktemål.

6.3.8 Markedstiltak

Det settes av 5,0 mill. kroner til Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt. Avtalepartene er enige om at hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre

norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøps-utløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget skal fortsatt benytte Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Avtalepartene påpeker at fremover kan ikke aktørene basere seg kun på midler over reindrifftsavtalen til generisk markedsføring. Med bakgrunn i at det ikke er omsetningsavgift på reinkjøtt, må bedriftene selv bidra med midler til merkenøytral markedsføring. Det vil derfor være nødvendig at Markedsutvalget har dialog med reinkjøttbransjen om mulige bidrag. Utover den merkenøytrale markedsføringen påpeker avtalepartene viktigheten av at den enkelte bedrift tar større ansvar for å øke sin markedskompetanse og markedsføring av egne produkter.

Avtalepartene ser viktigheten av at Markedsutvalget samarbeider tett med Reinprogrammet, og at disse også i kommende avtaleperiode legger opp til et felles seminar tilsvarende seminaret i Alta 10. januar 2013.

Markedsutvalget har utarbeidet en håndbok om markedet for reinkjøtt i Norge. Avtalepartene ser at Markedshåndboken vil kunne bidra til bl.a. engasjement og bevisstgjøring i primærleddet ved å bygge et positivt omdømme om reindriften, samt skape større oppmerksomhet omkring betydningen av å produsere og levere kjøtt av god kvalitet. Markedsutvalget har vært aktivt i første fase ved implementering av håndboken. I det videre skal NRL fastsette en plan for den videre implementeringsprosessen i egen organisasjon og blant egne medlemmer.

Avtalepartene slutter seg til den aktivitetsplanen som er foreslått for 2013.

Aktiviteten i Markedsutvalget har vært større enn først antatt. Ut fra den posisjonen reinkjøttet har hatt i markedet, har dette vært nødvendig. Aktiviteten har vært større både for medlemmene og for sekretariatet. Fortsatt kreves det et høyt aktivitetsnivå fra Markedsutvalgets medlemmer og fra sekretariatet. Avtalepartene er derfor enige om at Markedsutvalget gis mulighet til å omdisponere inntil 100.000 kroner i budsjettet for 2013 for å kompensere ekstra arbeidsbelastning og økt reiseaktivitet. I tillegg kan ytterligere 100.000 kroner omdisponeres for å legge til rette for at sekretariatet gis mulighet til å følge opp de oppgaver som blir besluttet gjennomført av utvalget.

Funksjonstiden for Markedsutvalgets medlemmer går ut den 30. juni 2013. Nytt utvalg forutsettes oppnett i god tid før funksjonstiden for det sittende utvalget utløper.

6.3.9 Pramming av rein

Det er satt av 5,3 mill kroner til pramming av rein.

Avtalepartene ble ved Reindrifftsavtaleforhandlingene for 2010/2011 enige om at pramming av rein fremdeles skal administreres av staten ved Reindrifftsforvaltningen, og at kostnadene ved prammingen skal dekkes over Reindrifftsavtalen.

Reindrifftsforvaltningen har prolongert avtalen med Seaworks for to nye år.

6.3.10 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2012/2013 ble avtalepartene enige om å etablere en ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. Det ble satt av 350.000 kroner til utvikling av ordningen.

Arbeidsgruppen har foreslått at det etableres et pilotprosjekt for å utvikle og prøve ut omsorgs- og læringsbaserte tjenester i reindriften. Det foreslås at pilotprosjektet finansieres av de 350.000 kronene som ble satt av i Reindrifftsavtalen 2012/2013.

Avtalepartene slutter seg til forslaget fra arbeidsgruppen om at det igangsettes et pilotprosjekt innenfor en kostnadsramme på 350.000 kroner, og at arbeidsgruppen får ansvaret for etablering og oppfølging av pilotprosjektene. Pilotprosjektene skal være slutført med ferdig rapport innen 1. oktober 2013.

6.3.11 Protect Sápmi

Formålet med Protect Sápmi er å starte en uavhengig og ideell organisasjon/stiftelse som skal ha til formål å bidra med kompetansehevende innsats for tradisjonelle samiske næringer og samiske land- og ressursrettigheter der arbeidet rettes mot arealinngrep og endret utmarksbruk som påvirker samiske bruksområder og naturressurser, samt arbeide for økt forståelse i samfunnet for grunnlaget for et bærekraftig samisk samfunn.

Avtalepartene viste til at Regjeringen snart vil legge fram en ny mineralstrategi. Med dette som utgangspunkt er partene enige om å avvente en evt. avsetning til stiftelsen Protect Sápmi i forbindelse med forskriftsmøtet mai/juni 2013.

6.3.12 Reintallstilpasningen

Avtalepartene er enige om at et for høyt reintall er et problem for enkelte distrikter i Finnmark, og at en reduksjon av reintallet er nødvendig for å nå målene om en bærekraftig reindrift.

Avtalepartene ser det som viktig at de som nå ønsker å avvikle sin reindrift gis informasjon om eksisterende virkemidler.

I den forbindelse viser avtalepartene til rapporten fra arbeidsgruppen som har utredet konsekvensene og tiltak i forbindelse med oppfølging av vedtakene om høyeste reintall, overlevert i november 2012.

Mandatet for gruppen var avgrenset til en vurdering av eksisterende tiltak og virkemidler i forhold til reineiere som vil gå ut eller vurderer å gå ut av næringen.

En av arbeidsgruppens konklusjoner er at det i dag finnes virkemidler som kan benyttes overfor denne gruppen, men at de må tas i bruk og tilpasses målgruppen.

Avtalepartene vil understreke behovet for at disse virkemidlene aktivt benyttes, og anmoder om at et slikt arbeid snarest igangsettes. Avtalepartene ser behov for at det i tilknytning til dette arbeidet nedsettes en referansegruppe, og at representanter fra NRL, Reindriftsforvaltningen, Sametinget og LMD inngår.

LMD vil snarest ta initiativ til et møte mellom AD, LMD, Reindriftsforvaltningen og NRL for å diskutere videre fremdrift og opplegg for arbeidet.

På kommende forskriftsmøte gis det en orientering om status for dette arbeidet.

6.3.13 Andre ordninger som sorterer under RUF

Utover de ordningene som er omtalt ovenfor, er avtalepartene enige om at det ikke gjennomføres endringer i de øvrige ordningene som i dag sorterer under Reindriftens utviklingsfond.

6.4 Kostnadsenkende og direkte tilskudd

Avtalepartene er enige om å videreføre stimuleringen til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping, og på den måten legge til rette for de reindriftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Det foreslås en bevilgning på 67,7 mill. kroner for avtaleåret 2013/2014 til ulike direkte tilskudd.

Dette er en økning på 5,3 mill. kroner i forhold til gjeldende oppgjør.

6.4.1 Generelle vilkår

Avtalepartene legger til grunn at i de distrikter hvor reintallet i siidaen er for høyt i forhold til det som er fastsatt, vil det skje en reintallsreduksjon i henhold til reindriftsloven § 60 tredje ledd. Gjeldende regelverk med bortfall av tilskudd dersom siidaandelene ikke har redusert i samsvar med fastsatt reduksjon av Reindriftsstyret videreføres.

For å stimulere til at reintallet i det vesentligste eies av kjernefamilien, er avtalepartene enige om at det gjennomføres en avkorting i de kostnadsenkende og direkte tilskuddene hvor reintallet til siidaandelsinnehaveren og hans/hennes ektefelle og familie i rett opp- eller nedstigende linje, samt søsken til siidaandelsinnehaveren utgjør mindre enn 85 pst. av reintallet i vårflokk.

Avtalepartene er kjent med at NRL vi drøfte kjernefamiliebegrepet under landsmøtet 2013. På den bakgrunn kan avgrensningen også bli et tema under forhandlingene om Reindriftsavtalen 2014/2015.

6.4.2 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Dette innebærer bl.a. å få et reintall i balanse med beitegrunnlaget, sikring av reindriftens arealer, økt lønnsomhet, samt å legge til rette for en kriseberedskap.

Foruten krav om at distriktene oversender revisorgodkjent regnskap innen gitt frist videreføres gjeldende regelverk. Gjeldende satser videreføres foruten tilskuddet til distrikt 16 i Øst-Finnmark reinbeiteområde. For dette distriktet øker tilskuddet per siidaandel til 18 300 kroner. Dette medfører at dette distriktet kommer opp på samme nivå som sonestyrene i Vest-Finnmark reinbeiteområde.

Det foreslås en bevilgning på 10,3 mill. kroner til distriktstilskudd for Reindriftsavtalen 2013/2014. Dette er en økning på 0,4 mill. kroner i forhold til Reindriftsavtalen 2012/2013.

6.4.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til siidaandeler og tamreinlag:

a. Produksjonspremie

Det avsettes 29,0 mill. kroner til ordningen med produksjonspremie.

For å stimulere til økt slakting og omsetning av reinkjøtt foretas en ekstraordinær økning av beregningsprosenten fra 26% til 31% av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra rein. Grunnlaget for beregningen av produksjonspremien økes fra 400 000 kroner til 600 000 kroner per siidaandel. For øvrig videreføres gjeldende regelverk for ordningen.

Produksjonspremien utbetales til leder av siidaandelen. Lederen har ansvaret for å oversende næringsoppgavene fra reieneierne som er registrert under siidaandelen innen fastsatt frist. For tamreinlagene vil årsregnskapene danne grunnlaget for beregningen av produksjonspremien.

b. Kalveslaktetilskudd

Det avsettes 15,4 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd. Regelverk og satser for kalveslaktetilskuddet videreføres.

c. Driftstilskudd

Det avsettes 3,5 mill. kroner til ordningen med driftstilskudd. Satsen for driftstilskuddet reduseres med 3 500 kroner til 10 000 kroner.

Særskilt tilskudd hvor kvinner står som eneste leder eller leder av siidaandelen er under 30 år per januar 2014, videreføres med 25 000 kroner. Det avsettes 1,8 mill. kroner til ordningen med særskilt tilskudd hvor kvinner står som eneste leder eller leder av siidaandelen er under 30 år per januar 2014.

d. Ektefelle- og samboertillegg

Det avsettes 2,5 mill. kroner til ordningen med ektefelle- og samboertillegg.

Regelverk og satser for ektefelle- og samboertillegget videreføres.

e. Etableringstilskudd

Det avsettes 2,2 mill. kroner til ordningen med etableringstilskudd.

Regelverket for etableringstilskudd videreføres. Tilskuddet gis de tre første årene etter overføringen. Etablerte midlertidige enheter i forbindelse med generasjonsovergang, og fremtidige sideordnede rekrutteringsandeler, omfattes ikke av ordningen. Satsen for etableringstilskuddet

øker fra 65 000 kroner til 80 000 kroner det første året, deretter settes satsen til 65 000 de to påfølgende år.

6.4.4 Frakttilskudd

Det avsettes 3,0 kroner til ordningen med frakttilskudd.

Gjeldende regelverk og satser ved frakt av reinslakt videreføres.

For å legge til rette for et økt slakteuttak før innflytting på høst- og vinterbeitene innføres tilskudd for frakt av levende rein til slakteri for siidaer med mer enn 100 km til nærmeste godkjente slakteri etter de samme satsene for tilskudd ved frakt av reinslakt.

Det er godkjente slakterier som kan søke om å få utbetalt tilskudd til frakt av slakteskrotter fra slakteanlegg til fryse-/nedskjæringsanlegg og av levende rein til slakteanlegg.

6.5 Velferdsordninger

Det avsettes 2,6 mill. kroner til velferdsordninger.

Av disse avsettes 1,0 mill. kroner til ordningen med tidligpensjon. Satsene for enbrukerpensjonen videreføres med 100 000 kroner per år, og tobrukerpensjonen med 160 000 per år.

Som et tiltak i arbeidet med å tilpasse reintallet reduseres aldersgrensen for å søke om tidligpensjon fra 62 år til 57 år. Videre åpnes det for at det kan gis tidligpensjon for det tidsrommet hvor det ytes avtalefestet pensjon.

Videre avsettes det 1,0 mill. kroner til ordningen med avløsning ved svangerskap og fødsel. Tilskuddet skal bidra til å styrke stillingen til reindriftskvinnene. Tilskudd for leid hjelp ved svangerskap og fødsel forvaltes av Reindriftsforvaltningen. Gjeldende satser videreføres.

Bevilgningen til sykepengeordningen videreføres uendret med 0,6 mill. kroner. Den kollektive innbetalingen over reindriftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenger - fra 65 pst. til 100 pst. av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 16 dager. Fødselspenger dekkes også med 100 pst. av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reieiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Over organisasjonstilskuddet er det øremerket 200 000 kroner til organisering og drift av HMS-tiltak for reindriftsnæringen, jf. pkt 5.6. Tildelingen forutsetter en egenandel på 10 pst fra

brukerne av tjenesten. NRL skal årlig rapportere i forhold til bruken av midlene.

6.6 Organisasjonstilskudd

Organisasjonstilskuddet videreføres med 6,1 mill. kroner, herunder 200 000 kroner til HMS-tiltak i reindrifften.

Når NRL får sitt organisasjonstilskudd over statsbudsjettet, stilles det en rekke krav til rapportering, og til oppfølging av andre krav. Videre forutsettes det at NRL organiserer sitt arbeid slik at organisasjonen kan delta aktivt i prosesser av sentral betydning for reindrifften. Tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2014. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre offentlige institusjoner skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

6.7 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til

WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindriffts-næringen et rimelig vern mot konkurrerende import.

Importutvalget for reinkjøtt avvikles. Statens Landbruksforvaltning kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting som kan importeres med redusert toll etter samråd med Markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøtt-bransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å importere reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at Statens Landbruksforvaltning tar kontakt med departementet.

6.8 Regelverk

Regelverket for Reindrifftens utviklingsfond og ordningene under punkt 6.4 fastsettes av departementet i samråd med NRL. Det forutsettes at fastsettelsen finner sted senest 1. juli 2013. Regelverket blir publisert i et eget forskriftshefte som trykkes både med norsk og nordsamisk tekst. Videre blir regelverket lagt ut på Reindrifftsforvaltningens internettside, samt utsendt til samtlige ledere av siidaandeler.

7 Endringer i statsbudsjettet 2013

I samsvar med Prop. 1 S (2012-2013) for Landbruks- og matdepartementet har Stortinget vedtatt bevilgninger over kapittel 1151 med i alt 104,5 mill. kroner. Det foreslås nå omdisponeringer i statsbudsjettet for 2013, dvs. at kapittel 1151, post 51 økes med 13,6 mill. kr, mot reduksjon av hhv kapittel 1147 post 71 med 1,6 mill. kroner og kapittel 1151 post 75 med 12,0 mill. kroner.

Omdisponeringen på 1,6 mill. kroner fra kapittel 1147 post 71 gjelder tiltak for distrikter som er utestengt fra vinterbeiter i Sverige. Omdisponeringen av 12,0 mill. kroner skal legges til rette for økt slaktning og omsetning av reinkjøtt. Det vises til kapittel 5 for nærmere omtale.

Øvrige budsjettforslag det er redegjort for i denne proposisjonen for 2014, med fordeling av Reindrifftsavtalens ramme på de ulike postene, legges på vanlig måte frem for Stortinget i forbindelse med ordinær budsjettbehandling gjennom Prop. 1 S (2013-2014) for Landbruks- og matdepartementet.

Landbruks- og matdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om Reindrifftsavtalen 2013/2014, og endringer i statsbudsjettet for 2013 m.m.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om Reindrifftsavtalen 2013/2014, og endringer i statsbudsjettet for 2013 m.m. i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om Reindrifftsavtalen 2013/2014, og endringer i statsbudsjettet for 2013 m.m.

I

I statsbudsjettet for 2013 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1147		Reindrifftsforvaltningen	
	71	Omstillingstiltak i Indre Finnmark reduseres med ..... fra kr 9 198 000 til kr 7 598 000	1 600 000
1151		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	
	51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet økes med ..... fra kr 34 100 000 til kr 47 700 000	13 600 000
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd reduseres med ..... fra kr 62 400 000 til kr 50 400 000	12 000 000

II

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2014.

Vedlegg 1**Reindrifftsavtale 1. juli 2013 – 30. juni 2014**

I henhold til Hovedavtalen for reindrifftsneringen av 26. februar 1993, har Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund inngått følgende reindrifftsavtale for driftsåret 2013/2014, gjeldende fra 1. juli 2013 til 30. juni 2014.

1 Økonomisk ramme avtaleåret 2013/2014**1.1 Bevilgninger over statsbudsjettet**

Partene er enige om en ramme for Reindrifftsavtalen 2013/2014 på 109,5 mill. kroner.

1.2 Priser

Det fastsettes ikke målpris for reinkjøtt i slakteseongen 2013/2014.

2 Reindrifftsavtalens bevilgninger følger kalenderåret

Årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2014. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2013-2014) for Landbruks- og matdepartementet (LMD). Stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen. Proposisjonen vil både inneholde forslag til budsjettvedtak, og forslag til omdisponeringer mellom poster for 2013. Det forutsettes at Stortinget ved sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2014.

3 Utviklings- og investeringstiltak

Det bevilges 33,1 mill. kroner til Reindrifftsens Utviklingsfond (RUF) for avtaleåret 2013/2014.

Ut fra fondets økonomiske situasjon, settes tildelingsrammen til RUF lik bevilgningsrammen.

Avtalepartene legger til grunn at RUFs styre skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i til-

delingsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke øremerkede midler som kan understøtte målsettingene for reindriffts politikken.

For Reindrifftsens Utviklingsfond gjøres det følgende avsetninger:

- 1,0 mill. kroner til kvinnerettede tiltak
- 2,0 mill. kroner til Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling / STN
- 1,45 mill. kroner til konfliktforebyggende tiltak
- 8,2 mill. kroner til Reinprogrammet
- 2,0 mill. kroner til fagbrevordningen i reindrifften
- 5,0 mill. kroner til markedstiltak
- 5,3 mill. kroner til pramming
- 1,0 mill. kroner til SANKS prosjektet "Reindrifftsens hverdag".

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- gjeterhytter,
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker,
- øvrige reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg
- refusjon av dokumenterte utgifter til deltagelse på kurs/etterutdanning og lignende for reindrifftsutøvere,
- sikring av reindrifftsens beiterett, herunder støtte i forbindelse med distriktenes arbeid med sikring av reindrifftsens arealer,
- gjennomføring av strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for reintallstilpasning og ressursutnyttelse,
- andre faglige tiltak til fremme for reindrifften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging og avsluttetiltak,
- utvikling av binæringer og formål av generell kulturell betydning for reindrifftssamene,
- støtte til tiltak for reindrifftsneringen som følge av klimaskapte endringer,
- andre praktiske tiltak innenfor reindrifften, herunder transport av rein,
- tilrettelegging av 1-2 dagers kompetansegivende kurs/etterutdanning,
- forsknings og kunnskapsformidling,
- stiftelsen Protect Sápmi.

4 Kostnadsenkende og direkte tilskudd

Det bevilges 67,7 mill. kroner for avtaleåret 2013/2014 til ulike direkte tilskudd.

4.1 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Dette innebærer bl.a. å få et reintall i balanse med beitegrunnet, sikring av reindriftens arealer, økt lønnsomhet, samt å legge til rette for en kriseberedskap.

Foruten krav om at distriktene oversender revisorgodkjent regnskap innen gitt frist, videreføres gjeldende regelverk. Geldende satser videreføres foruten tilskuddet til distrikt 16 i Øst-Finnmark reinbeiteområde. For dette distriktet øker tilskuddet per siidaandel til 18.300 kroner.

Det avsettes 10,3 mill. kroner til ordningen med distriktstilskudd.

4.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Gjeldende generelle vilkår videreføres. I tillegg innføres et nytt vilkår om at siidaandelslederen og hans/hennes ektefelle og familie i rett opp- eller nedstigende linje, samt søsken til siidaandelsinnehaveren må inneha minimum 85 pst. av reintallet i vårflokk for å få fullt tilskudd.

Dersom tilslaget på de ulike ordningene fører til at rammen overstiges, skal avtalepartene komme sammen for å finne inndeckning innenfor reindriftsavtalens rammer.

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

a) Produksjonspremie:

For å få stimulere til økt slakting og omsetning av reinsdyrkjøtt settes beregningsprosenten fra 26 % til 31% av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra rein. Grunnlaget for beregning av produksjonspremien økes fra 400.000 kroner til 600.000 kroner per siidaandel.

Det avsettes 29,0 mill. kroner til ordningen med produksjonspremie.

b) Kalveslaktetilskuddet:

Regelverk og satser for kalveslaktetilskuddet videreføres.

Det avsettes 15,4 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd.

c) Driftstilskudd:

Regelverket for driftstilskuddet videreføres. Satsen for driftstilskuddet reduseres per

siidaandel med 3.500 kroner til 10.000 kroner. Det avsettes 3,5 mill. kroner til ordningen med ordinært driftstilskudd.

Særskilt tilskudd hvor kvinner står som eneste leder eller leder av siidaandelen er under 30 år per januar 2014, videreføres med 25.000 kroner. Det avsettes 1,8 mill. kroner til ordningen med særskilt tilskudd hvor kvinner står som eneste leder eller leder av siidaandelen er under 30 år per januar 2014.

d) Ektefelle- og samboertillegg:

Regelverk og satser for ektefelle- og samboertillegget videreføres.

Det avsettes 2,5 mill. kroner til ordningen med ektefelletillegg.

e) Etableringstilskudd:

Regelverket for etableringstilskudd videreføres. Satsen for etableringstilskuddet øker fra 65.000 kroner til 80.000 kroner det første året, deretter settes satsen til 65.000 de to påfølgende år. Det avsettes 2,2 mill. kroner til ordningen med etableringstilskudd.

4.3 Andre tilskudd

Frakttilskudd:

Gjeldende regelverk og satser ved frakt av reinslakt videreføres.

For å legge til rette for et økt slakteuttak før innflytting på høst- og vinterbeitene innføres tilskudd for frakt av levende rein til slakteri for siidaer med mer enn 100 km til nærmeste godkjente slakteri etter de samme satsene for tilskudd ved frakt av reinslakt.

Det er godkjente slakterier som kan søke om å få utbetalt tilskudd til frakt av slakteskrotter fra slakteanlegg til fryse-/nedskjæringsanlegg og av levende rein til slakteanlegg.

Det avsettes 3,0 mill. kroner til ordningen med frakttilskudd for frakt av slakteskrotter fra slakteanlegg til fryseanlegg.

5 Velferdsordninger

Det bevilges totalt 2,6 mill. kroner til velferdsordningene i reindriften for Reindriftsavtalen 2013/2014.

5.1 Tidligpensjon i reindriften

Det avsettes 1,0 mill. kroner til ordningen med tidligpensjon. Satsen for enbrukerpensjon settes til

100.000 kroner per år, mens satsen for tobrukerpensjon foreslås til 160.000 kroner per år.

Som et tiltak i arbeidet med å tilpasse reintallet reduseres aldersgrensen for å søke om tidligpensjon fra 62 år til 57 år. Videre åpnes det for at det kan gis tidligpensjon for det tidsrommet hvor det ytes avtalefestet pensjon.

Det avsettes 1,0 mill. kroner til tidligpensjon i reindrifften i Reindrifftsavtalen 2013/2014.

5.2 Avløsning ved svangerskap /fødsel

Regelverk og satser for tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel videreføres. Tilskuddet skal bidra til å styrke stillingen til reindrifftskvinnene. Tilskudd for leid hjelp ved svangerskap og fødsel forvaltes av Reindrifftsforvaltningen.

Det avsettes 1,0 mill. kroner til tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel i Reindrifftsavtalen 2013/2014.

5.3 Øvrige velferdsordninger

Gjeldende regelverk og avsetting til sykepengeordningen videreføres.

Den kollektive innbetalingen over reindrifftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenger - fra 65 pst. til 100 pst. av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 16 dager. Fødselspenger dekkes også med 100 pst. av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reineiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Det avsettes 0,6 mill. kroner til sykepengeordningen i Reindrifftsavtalen 2013/2014.

6 Organisasjonstilskudd

Bevilgningen til organisasjonstilskudd settes til 6,1 mill. kroner, herunder 200.000 kroner til HMS tiltak i reindrifften.

Tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2013. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre institusjoner/departementet skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

7 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindrifftsnaeringen et rimelig vern mot konkurrerende import.

Importutvalget for reinkjøtt avvikles. Statens Landbruksforvaltning kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting som kan importeres med redusert toll etter samråd med Markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøttbransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å importere reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at Statens Landbruksforvaltning tar kontakt med departementet.

8 Regelverk

Regelverket for Reindrifftens utviklingsfond og ordningene under punkt 4, fastsettes av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Norske Reindrifftsamers Landsforbund.

Oslo 20. februar 2013

Nils Henrik Sara

Anne Marie Glosli

Vedlegg 2**Sluttprotokoll fra reindrifftsavtaleforhandlingene 2013**

Staten v/ Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) har gjennomført forhandlinger om Reindrifftsavtale for 2013/2014.

Fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) møtte:

Forhandlingsutvalg	Nils Henrik Sara (leder) Kristina J Eira Inge Even Danielsen
Sakkyndig/rådgiver	Per John A. Anti Berit Marie Lise Eira

Fra Staten møtte:

Forhandlingsutvalg	Anne Marie Glosli (leder) Marit Myklevold Jan Yngvar Kiel
Sakkyndige/rådgivere	Helge Hansen (Reindrifftsforvaltningen) Anne Merete M. Sara (Reindrifftsforvaltningen) Hans Erik Børresen (Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet) Espen Fjeldstad (Miljøverndepartementet)
Observatør	Nanni Mari Westerfeld (Sametinget)
Sekretær	Morten Floor

1 Budsjettmessige endringer i Reindrifftsavtalen 2012/2013**1.1 Utestengning fra vinterbeiter i Sverige**

For å finansiere tiltak for distrikter som er utestengt fra vinterbeiter i Sverige sesongen 2012/2013, fremmes ved Stortingets behandling av Reindrifftsavtalen 2013/2014 forslag om å omdisponere 1,6 mill. kroner fra kapittel 1147 post 71 til kapittel 1151 post 51.

Det utarbeides forskrift for forvaltning av ordningen.

1.2 Reguleringslageret

I løpet av høsten 2010 ble partene enige om å etablere en midlertidig reguleringsordning fram til 31. mars 2011. Bakgrunnen for enigheten var å legge til rette for at reineierne fikk slaktet og derigjennom forhindre at flere reindriftsfamilier kom i en vanskelig økonomisk situasjon. Ved utgangen av reguleringsperioden lå det totalt 513 tonn rein kjøtt på lager.

Over kap. 1151 post 51 "Reindrifftsens utviklingsfond" er det avsatt 19,3 mill. kroner til oppfølging og avvikling av reguleringslageret.

Lageret ble tømt i løpet av januar måned. Foreløpige regnskapstall fra Nortura viser en belastning på 16,5 mill. kroner. Restbevilgningen er per i dag 2,8 mill. kroner. Avtalepartene legger til grunn at restbevilgningen er tilstrekkelig til å finansiere sluttoppgjøret fra Nortura.

1.3 Bruk av mindreforbruk fra 2012

For å finansiere tiltak som støtter opp om økt slaktning og omsetning av reinsdyrkjøtt, fremmes ved Stortingets behandling av Reindrifftsavtalen 2013/2014 forslag om å omdisponere 12,0 mill. kroner fra kapittel 1151 post 75 til kapittel 1151 post 51. En forutsetning for fremming av en ompostering er at mindreforbruket fra 2012 blir godkjent overført til 2013.

Avtalepartene er enige om å benytte mindreforbruket til følgende tiltak:

- Etablering av et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt.
- Etablering av et rapporteringssystem som sikrer løpende rapportering fra slakteri- og videreforedlingsbedrifter.
- Styrking av Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt sine planlagte kampanjer høsten 2013.
- Infrastrukturiltak som legger til rette for økt slakting av rein.

1.3.2 Etablering av et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt

Avtalepartene er enige om at det etableres et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt.

Avtalepartene er enige om at det blir nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra NRL, Reindrifftsforvaltningen, PRL og Anemalia som får i oppgave å utarbeide et forslag for et nasjonalt klassifiseringssystem på reinsdyrkjøtt. Arbeidsgruppen ledes av NRL.

Sett ut fra formålet og slakteristrukturen på reindrifftsområdet, ser avtalepartene det som viktig at det tas sikte på at systemet blir så enkelt og funksjonelt som mulig med begrensede driftskostnader. Konkret skal arbeidsgruppen ta utgangspunkt i dagens Europ system. Det skal vurderes felles rutiner for veiing av slakt, standardisering av varmvektstrek, regler for pussing/trimming og merking av slakt. I tillegg skal forslaget omfatte forslag til administrering av ordningen, herunder opplæring og kontroll, samt finansiering av ordningen. Innføring av en sertifiseringsordning for klassifiserer på reinsdyrkjøtt skal også vurderes.

Avtalepartene ser det som viktig å få et nasjonalt system etablert før slaktesesongen 2013/2014, og arbeidsgruppen skal oversende sin rapport til avtalepartene medio mai slik at partene kan ta stilling til forslagene i forbindelse med forskriftsmøte mai/juni 2013.

Det avsettes inntil 2,0 mill. kroner til utarbeidelse og implementering av et nasjonalt klassifiseringssystem på Reinsdyrkjøtt. Et eventuelt mindreforbruk stilles til disposisjon for RUF styret.

1.3.2 Etablering av et rapporteringssystem som sikrer løpende rapportering fra slakteri- og videreforedlingsbedrifter

Avtalepartene er enige om at dagens rapportering fra slakteriene og videreforedlingsbedriftene er ikke tilfredsstillende. Riktig rapportering er avgjørende grunnlag for Markedsutvalgets arbeid.

Videre gir manglende rapportering utfordringer vedrørende behandling av søknader om tilskudd og utarbeidelse av både totalregnskapet og ressursregnskapet.

Avtalepartene er enige om at det nedsettes en arbeidsgruppe bestående av Reindrifftsforvaltningen, NRL, SLF og PRL for å utarbeide et nytt webbasert rapporteringssystem. Arbeidsgruppen ledes av Reindrifftsforvaltningen.

Avtalepartene ser det som viktig å få et nytt operativt rapporteringssystem på plass før slaktesesongen 2013/2014, og arbeidsgruppen skal oversende sin rapport til avtalepartene medio mai, slik at partene kan ta stilling til forslagene i forbindelse med forskriftsmøtet mai/juni 2013.

Det avsettes inntil 2,0 mill. kroner til utarbeidelse og implementering av et nytt rapporteringssystem. Et eventuelt mindreforbruk stilles til disposisjon for RUF styret.

1.3.3 Styrking av Markedsutvalgets kampanjer høsten 2013

For å møte et forventet økt slakteuttak høsten 2013, er avtalepartene enige om å legge til rette for en styrking av Markedsutvalgets kampanjer med 500.000 kroner.

1.3.4 Infrastrukturiltak som legger til rette før økt slakting av rein

Med bakgrunn i behovet for å øke slakteuttaket av rein, er avtalepartene enige om at det i flere distrikt er behov for en oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyrr.

Avtalepartene er enige om at den lokale Reindrifftsforvaltningen i samarbeid med NRLs lokalag gjennomfører en prosess for en kartlegging av investeringsbehov knyttet til infrastruktur i det enkelte området. Videre at det gjennomføres en prioritering av det behovet som foreligger. Kartleggingen skal resultere i en rapport som sendes Reindrifftsforvaltningen Alta. Med bakgrunn i oversendte rapporter, foretar RUF styret en prioritering av hvilke områder og distrikt som skal prioriteres. Denne prioriteringen sammen med strategisk plan fra våren 2012, skal legges til grunn ved behandling av søknadene fra distriktene.

Avtalepartene forutsetter at RUF styret har de nødvendige rapporter innen 1. mai, slik at man kan få behandlet søknader om tilskudd til infrastrukturiltak allerede våren 2013.

Det avsettes 7,5 mill. kroner til infrastrukturiltak i reindrifften.

2 Reindrifftsavtalen for 2013/2014

Partene er enige om en reindrifftsavtale for 2013/2014, gjeldende fra 1. juli 2013 til 30. juni 2014. Avtaleteksten er gjennomgått og undertegnet.

Avtalepartene er i tilknytning til de enkelte poster og ordninger enige om:

2.1 Post 51: Reindrifftsens utviklingsfond (RUF)

2.1.1 Kvinnerettede tiltak

NRL har under utarbeidelse en strategi for likestilling i reindrifften. Avtalepartene er enige om at strategien gjøres til gjenstand for grundig behandling i forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015.

Med bakgrunn i NRLs strategiske arbeid, er avtalepartene enig om at det ikke gjennomføres større endringer når det gjelder de kvinnerettede tiltakene for Reindrifftsavtalen 2013/2014.

Reindrifftsforvaltningen justerer gjeldende retningslinjer for bruk av de kvinnerettede midlene for å sikre både økt bruk og en mer målrettet bruk av midlene. De justerte retningslinjene skal behandles av RUF-styret.

2.1.2 Forskning og utvikling

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes midler til forskning og veiledning i 2013. Det forutsettes at RUF-styret snarlig avklarer årets avsetning.

2.1.3 Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN

Bevilgningen fra RUF til Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN) skal benyttes til å støtte opp under kombinasjonsnæringer hvor reindrift inngår. Formålet med overføringen er å øke den reelle verdiskapingen i tilknytning til reindriffts næringen.

2.1.4 Konfliktforebyggende tiltak

Avtalepartene viser til at hovedformålet med de konfliktforebyggende tiltakene er å redusere konfliktene mellom reindrifften og det øvrige landbruket, og påpeker viktigheten av at Innovasjon Norge foretar en grundig kvalitetssikring og prioritering av innkomne søknader sett ut i fra formålet med ordningen. Avtalepartene legger til grunn at man i forbindelse med det kommende jordbruksoppgjøret overfører Innovasjon Norge mini-

mum tilsvarende bevilgning på 1,45 mill. kroner til samme formål fra jordbruksavtalen.

2.1.5 Reinprogrammet

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2012/2013, ble avtalepartene enige om å utvikle VSP-rein og å etablere et nytt program tilsvarende Lokalmatprogrammet. Det nye programmet er gitt navnet Reinprogrammet. Reinprogrammet skal særlig sikre ivaretagelsen av VSP-rein sine kunders utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindrifften, samt samarbeidstiltak mellom reindrifften og foredlingsbedrifter inngå i programmet.

Avtalepartene er enige om å videreføre programmet i sin nåværende form. Dette innretning, styring og administrering av programmet.

Med bakgrunn i at store deler av bevilgningen til Reinprogrammet er bedriftsrettet støtte, er avtalepartene enige om at det etableres en klageordning for Reinprogrammets brukere tilsvarende som for brukerne av VSP-rein.

2.1.6 Fagbrevordningen

Avtalepartene er enige om at fagbrevordningen er en viktig ordning. Imidlertid er partene fortsatt av den mening at ordningen bør fases ut av reindrifftsavtalen når annen finansiering er etablert. Avtalepartene forutsetter at Opplæringskontoret skal arbeide aktivt med dette som siktemål.

Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnes stilling i reindrifften, skal opplæringskontoret videreføre prioriteringen av kvinner både blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg påpeker avtalepartene viktigheten av å sikre en geografisk fordeling av lærlingene.

2.1.7 Markedstiltak

Avtalepartene er enige om at hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget skal fortsatt benytte Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Avtalepartene påpeker at fremover kan ikke aktørene basere seg kun på midler over reindrifftsavtalen til generisk markedsføring. Med bakgrunn i at det ikke er omsetningsavgift på reinkjøtt, må bedriftene selv bidra med midler til mer-

kenøytral markedsføring. Det vil derfor være nødvendig at Markedsutvalget har dialog med reinkjøttbransjen om mulige bidrag. Utover den merkenøytrale markedsføringen påpeker avtalepartene viktigheten av at den enkelte bedrift tar større ansvar for å øke sin markedskompetanse og markedsføring av egne produkter.

Avtalepartene ser viktigheten av at Markedsutvalget samarbeider tett med Reinprogrammet, og at disse også i kommende avtaleperiode legger opp til et felles seminar tilsvarende seminaret i Alta 10. januar 2012.

Markedsutvalget har utarbeidet en håndbok om markedet for reinkjøtt i Norge. Avtalepartene ser at Markedshåndboken vil kunne bidra til bl.a. engasjement og bevisstgjøring i primærleddet ved å bygge et positivt omdømme om reindrifften, samt skape større oppmerksomhet omkring betydningen av å produsere og levere kjøtt av god kvalitet. Markedsutvalget har vært aktivt i første fase ved implementering av håndboken. I det videre skal NRL fastsette en plan for den videre implementeringsprosessen i egen organisasjon og blant egne medlemmer.

Avtalepartene slutter seg til den aktivitetsplanen som er foreslått for 2013.

Aktiviteten i Markedsutvalget har vært større enn først antatt. Ut fra den posisjonen reinkjøttet har hatt i markedet, har dette vært nødvendig. Aktiviteten har vært større både for medlemmene og for sekretariatet. Fortsatt kreves det et høyt aktivitetsnivå fra Markedsutvalgets medlemmer og fra sekretariatet. Avtalepartene er derfor enige om at Markedsutvalget gis mulighet til å omdisponere inntil 100.000 kroner i budsjettet for 2013 for å kompensere ekstra arbeidsbelastning og økt reiseaktivitet. I tillegg kan ytterligere 100.000 kroner omdisponeres for å legge til rette for at sekretariatet gis mulighet til å følge opp de oppgaver som blir besluttet gjennomført av utvalget.

Funksjonstiden for Markedsutvalgets medlemmer går ut den 30. juni 2013. Nytt utvalg forutsettes oppnett i god tid før funksjonstiden for det sittende utvalget utløper.

2.1.8 Pramming av rein

Pramming av rein skal fortsatt administreres av Staten ved Reindrifftsforvaltningen. Kostnadene dekkes over Reindrifftsavtalen.

2.1.9 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2012/2013 ble avtalepartene enige om å

etablere en ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Det ble satt av 350.000 kroner til utvikling av ordningen.

Arbeidsgruppen har foreslått at det etableres et pilotprosjekt for å utvikle og prøve ut omsorgs- og læringsbaserte tjenester i reindrifften. Det foreslås at pilotprosjektet finansieres av de 350.000 kronene som ble satt av i Reindrifftsavtalen 2012/2013.

Avtalepartene slutter seg til forslaget fra arbeidsgruppen om at det igangsettes et pilotprosjekt innenfor en kostnadsramme på 350.000 kroner, og at arbeidsgruppen får ansvaret for etablering og oppfølging av pilotprosjektene. Pilotprosjektene skal være slutført med ferdig rapport innen 1. oktober 2013.

2.1.10 Protect Sápmi

Avtalepartene er kjent med at Regjeringen snart vil legge fram en ny mineralstrategi. Med dette som utgangspunkt er partene enige om å avvente en evt avsetning til stiftelsen Protect Sápmi i forbindelse med forskriftsmøtet mai/juni 2013.

2.1.11 Reintallstilpasningen

Avtalepartene er enige om at et for høyt reintall er et problem for enkelte distrikter i Finnmark, og at en reduksjon av reintallet er nødvendig for å nå målene om en bærekraftig reindrift.

Avtalepartene ser det som viktig at de som nå ønsker å avvike sin reindrift gis informasjon om eksisterende virkemidler.

I den forbindelse viser avtalepartene til rapporten fra arbeidsgruppen som har utredet konsekvensene og tiltak i forbindelse med oppfølging av vedtakene om høyeste reintall, overlevert i november 2012.

Mandatet for gruppen var avgrenset til en vurdering av eksisterende tiltak og virkemidler i forhold til reneiere som vil gå ut eller vurderer å gå ut av næringen.

En av arbeidsgruppens konklusjoner er at det i dag finnes virkemidler som kan benyttes overfor denne gruppen, men at de må tas i bruk og tilpasses målgruppen.

Avtalepartene vil understreke behovet for at disse virkemidlene aktivt benyttes, og anmoder om at et slikt arbeid snarest igangsettes. Avtalepartene ser behov for at det i tilknytning til dette arbeidet nedsettes en referansegruppe, og at representanter fra NRL, Reindrifftsforvaltningen, Sametinget og LMD inngår.

LMD vil snarest ta initiativ til et møte mellom AD, LMD, Reindrifftsforvaltningen og NRL for å diskutere videre fremdrift og opplegg for arbeidet.

På kommende forskriftsmøte gis det en orientering om status for dette arbeidet.

2.2 Post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd

2.2.1 Generelle vilkår for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

For å stimulere til at reintallet i det vesentligste eies av kjernefamilien, er avtalepartene enige om at gjennomføres en avkorting i de kostnadssenkende og direkte tilskuddene hvor reintallet til siidaandelsinnehaveren og hans/hennes ektefelle og familie i rett opp- eller nedstigende linje, samt søsken til siidaandelsinnehaveren utgjør mindre enn 85 pst av reintallet i vårflokk.

Avtalepartene er kjent med at NRL vi drøfte kjernefamiliebegrepet under landsmøtet 2013. På den bakgrunn kan avgrensningen også bli et tema under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015.

3 Tiltak som følge av radioaktiv forurensing

Det er avsatt 2,5 mill kroner over kapittel 1147 til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i 2013.

Regelverket for radioaktivitetstiltak i slaktesesongen 2013/2014 fastsettes etter de samme prosedyrer som for forskriftene etter reindrifftsavtalen.

Oslo 20. februar 2013

Nils Henrik Sara

Anne Marie Glosli

Vedlegg 3**Tabellvedlegg**

Fordeling av avtalens ramme (mill kroner)

Post	Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2012/2013	Forslag til avtalen for 2013/2014	Differanse 2012/2013 og 2013/2014
51	Reindrifftsens utviklingsfond	34,1	33,1	-1,0
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	-
75	Direkte tilskudd	62,4	67,7	5,3
79	Velferdsordninger	1,9	2,6	0,7
	Sum	104,5	109,5	5,0

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill kroner):

Formål	Avtalen 2012/2013, tildelingsramme	Avtalen 2013/2014, tildelingsramme
Kvinnerettede tiltak	1,00	1,00
Forskning og utvikling	-	-
SNT næringsutvikling	2,00	2,00
Konfliktforebyggende tiltak	1,45	1,45
Reinprogrammet	8,00	8,20
Fagbrevordningen	2,00	2,00
Markedstiltak	4,10	5,00
Pramming	5,30	5,30
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	0,35	-
Reindrifftsens hverdag	0,30	1,00
Til disposisjon for RUF's styre	9,60	7,15
Sum	34,10	33,10

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill kroner):

Formål	Reindrifftsavtalen 2012/2013	Reindrifftsavtalen 2013/2014
Distriktstilskudd	9,9	10,3
Produksjonspremie	23,0	29,0
Kalveslakttilskudd	15,4	15,4
Driftstilskudd	9,2	7,5
Ektefelletilskudd	3,0	2,5
Fraktilskudd	1,9	3,0
Sum	62,4	67,7
